

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakia, työtapaturma- ja ammattitautilakia sekä lakia sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annettua lakia.

Muutoksilla toteutettaisiin eräitä pieniä korjauksia, joita maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain toimeenpanossa on lain voimaan tulon jälkeen havaittu. Esityksessä ehdotetaan muun muassa ansionmenetykskorvauksen jakamista maatalousyrittäjän ja hänelle sairausajan palkkaa maksaneen työnantajan kesken tilanteessa, jossa maatalousyrittäjä on vahinkotapahtuman johdosta työkyvytön sekä yrittäjätyöhönsä että sen rinnalla tekemäänsä työsuhdetyöhön. Ehdotettu jakosääntö turvaisi sen, että jatkossa ei voisi enää syntyä tilannetta, jossa maatalousyrittäjä ei saisi yrittäjätoiminnan osalta lainkaan ansionmenetykskorvausta.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Yleistä	4
2.2 Työnantajalle ja maatalousyrittäjälle maksettava ansionmenetyskorvaus	5
2.3 Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio ja ansionmenetys	6
2.4 Takautuvasti maksettava työkyvyttömyyseläke ja sen vaikutus vuosityöansioon.....	7
2.5 MELA-päiväraha korvaus ja takautuvasti maksettava MATAL- tai TyTAL-korvaus .	9
2.6 Ylimääräinen muutoksenhaku ja oikaisumenettely.....	10
2.7 Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen korvausasian käsittelyn siirtäminen Tapaturmavakuutuskeskukselle vakuutuslaitoksen viivästyksen johdosta	10
3 Tavoitteet	10
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	11
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	11
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	12
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	12
4.2.2 Vaikutukset työnantajiin	14
4.2.3 Vaikutukset julkiseen talouteen	15
4.2.4 Vaikutukset toimeenpanoon.....	16
5 Lausuntopalaute.....	16
6 Säännökohtaiset perustelut	17
6.1 Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki	17
6.2 Työtapaturma- ja ammattitautilaki.....	22
6.3 Laki sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle	23
7 Voimaantulo	23
LAKIEHDOTUKSET	24
1. Laki maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta	24
2. Laki työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta	28
3. Laki sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain 9 §:n muuttamisesta	30
LIITE	31
RINNAKKAISTEKSTIT	31
1. Laki maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta	31
2. Laki työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta	38

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilaki (873/2015; MATAL) tuli voimaan 1.1.2016. Laissa säädetään maatalousyrittäjän ja apurahansaajan oikeudesta korvaukseen työtaturman ja ammattitaudin johdosta. Lain toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä huolehtii maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos, jonka tehtävät hoitaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela). Mela huolehtii myös maatalousyrittäjien ja apurahansaajien maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006; MYEL) mukaisen työeläkevakuutuksen toimeenpanosta sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuujan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain (118/1991; Mela-päivärahalaki) täytäntöönpanosta. Viimeksi mainitun lain nojalla maatalousyrittäjälle ja apurahansaajalle korvataan päivärahaa sairausvakuutuslain (1224/2004; SVL) mukaisen sairauspäivärahan omavastuun ajalta.

MATAL:n voimaan tulon jälkeen järjestelmän toimeenpanossa on havaittu erinäisiä pieniä muutostarpeita. Muutostarpeista tärkein liittyy ansiomenetykskorvauksen maksamiseen tilanteessa, jossa maatalousyrittäjä on MATAL:n nojalla korvattavan vahinkotapahtuman johdosta työkyvytön sekä maatalousyrittäjätyöhönsä että sen rinnalla tekemäänsä työsuhdetyöhön ja työsuhdetyön osalta työnantaja on maksanut maatalousyrittäjälle sairausajan palkkaa. Nykyinen sääntely on käytännössä eräissä tilanteissa johtanut siihen, että maatalousyrittäjä ei ole saanut korvattua MATAL vahingon johdosta ansionmenetykskorvausta käytännössä vakuuttamansa maatalousyrittäjätyön osalta lainkaan, vaikka ansionmenetystä on ollut osoitettavissa, kun ansionmenetykskorvausta ei ole jäänyt enää maksettavaksi sen jälkeen, kun työnantajalle on maksettu sairausajan palkkaa vastaava määrä.

Lisäksi muutostarpeita on havaittu säännöksissä, jotka koskevat vuosityöansiota ja ansionmenetykskorvausta silloin kun maatalousyrittäjä tai apurahansaaja on vahinkohetkellä myös päätoiminen opiskelija sekä eräitä takautuvan etuuden myöntämistä koskevia tilanteita. Myös ylimääräistä muutoksenhakua ja oikaisumenettelyä koskevissa säännöksissä on havaittu muutettavia kohtia.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu Melaa, Eläketurvakeskusta, keskeisiä työmarkkinakeskusjärjestöjä (Akava ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ja STTK ry) sekä maatalousyrittäjätoimintaa edustavia tahoja (Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ja Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f). Esityksestä on pyydetty lausunto kaikilta edellä mainituilta sekä lisäksi Kansaneläkelaitokselta, Suomen Kirjailijaliitolta, Suomen Näyttelijäliitolta, Suomen Taiteilijaseuralta, Tapaturmavakuutuskeskukselta, Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitolta sekä Tieteentekijöiden liitolta.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://stm.fi/hankkeet> tunnuksella STM050:00/2019.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä

Päätoimiselle maatalousyrittäjälle MYEL:n mukainen eläkevakuutus (MYEL-vakuutus) on yleensä pakollinen. Maatalousyrittäjälle, jolla on MYEL-vakuutus, Mela vahvistaa automaattisesti samalle ajalle ja samasta työstä myös MATAL:n mukaisen pakollisen vakuutuksen työtapaturmien ja ammattitautien varalle (pakollinen MATAL-vakuutus).

Apurahansaajille MYEL-vakuutus on pakollinen silloin, kun apuraha on myönnetty vähintään neljä kuukautta kestäväan työskentelyyn ja tähän tarkoitettu apuraha on vähintään 3 980 euroa vuositasolle muunnettuna vuonna 2020. Alle neljän kuukauden työskentelyyn tarkoitettu apuraha voidaan tietyin ehdoin vakuuttaa yhdistämällä se voimassa olevaan vakuutukseen. Myös apurahansaajille vakuutuksen rinnalle vahvistetaan aina samalle ajalle myös MATAL-vakuutus.

Maatalousyrittäjälle, joka ei kuulu pakollisen MYEL-vakuutuksen, eikä siten myöskään pakollisen MATAL-vakuutuksen, piiriin, voidaan myöntää vapaaehtoinen työajan vakuutus työtapaturmien ja ammattitautien varalta (vapaaehtoinen työajan MATAL-vakuutus). Yleensä silloin on kysymys maatalousyrittäjästä, joka harjoittaa maatalousyrittäjätoimintaa, mutta toiminta jää sen pienimuotoisuuden vuoksi alle MYEL:n pakollisen vakuuttamisen ansiorajan (3 980 euroa vuonna 2020) tai henkilö ei ikänsä puolesta enää ole pakollisen MYEL-vakuutuksen piirissä (pakollisen vakuutuksen yläikäraja on 67 vuotta). Melan tilastojen mukaan suurin osa vapaaehtoisella työajan vakuutuksella vakuutetuista on melko iäkkäitä ja vuosityöansiot ovat keskimäärin matalia. Vuonna 2019 vakuutetuista 68 % on ollut yli 63-vuotiaita ja 38 % yli 68-vuotiaita. Kaikkien vapaaehtoisella MATA-vakuutuksella vakuutettujen keskimääräinen vuosityöansio on ollut 5350 euroa vuodessa vuonna 2019.

Sekä maatalousyrittäjälle että apurahansaajalle voidaan myöntää myös vapaa-ajan vapaaehtoinen tapaturmavakuutus (vapaaehtoinen vapaa-ajan MATAL-vakuutus). Vapaa-ajan vakuutuksen myöntäminen edellyttää, että vakuutetulla on voimassa työajan MATAL-vakuutus joko pakollisena tai vapaaehtoisena. Vapaa-ajan vakuutuksia on noin 67 %:lla maatalousyrittäjistä ja 18 %:lla apurahansaajista.

Ansionmenetykskorvaukset ja sen perusteena käytettävä vuosityöansio

MATAL:n mukaisia ansionmenetykskorvauksia ovat päiväraha, tapaturmaeläke ja kuntoutusraha. Päivärahaa maksetaan enintään vuosi vahinkotapahtumasta, jonka jälkeen ansionmenetykskorvaus maksetaan tapaturmaeläkkeenä. Tapaturmaeläke on määrältään pienempi kuin päiväraha, se on enintään 85 % vahvistetusta vuosityöansiosta.

MATAL:n mukainen ansionmenetykskorvaus perustuu vuosityöansioon (MATAL-vuosityöansio) heti korvauksen alusta lukien. Vuosityöansio muodostuu eri tavalla riippuen siitä, onko kysymyksessä pakollinen vai vapaaehtoinen vakuutus. Pakollisen vakuutuksen korvaus perustuu vakuutetun koko ansiotoimintaan vahinkohetkellä eli vuosityöansiossa huomioidaan vakuutetun maatalousyrittäjä- tai apurahatoiminnan MYEL-vakuutuksen antamisen yhteydessä vahvistettavan työtulon (MYEL-työtulo) ohella mahdollisen rinnakkaisen työsuhteen ansiot sekä työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015; TYTAL) mukaisen yrittäjätoiminnan vuosityöansio. TYTAL:n mukaan vakuutetun yrittäjän ansionmenetykskorvaus perustuu niin ikään alusta alkaen vuosityöansioon ja on henkilön vahvistettu YEL-työtulo.

Vapaaehtoisissa vakuutuksissa ansionmenetykskorvaus puolestaan määräytyy ainoastaan vakuutetun maatalousyrittäjätoiminnan tai apurahansaajan työn perusteella. Maatalousyrittäjän vapaaehtoisen työajan MATAL-vakuutuksen vuosityöansiona käytetään MYEL-työtulon tavoin määritettävää vuosityöansiota eikä siinä toisin kuin pakollisen MATAL vakuutuksen vuosityöansiossa huomioida muita työansioita, vaikka niitä vahinkohetkellä olisikin. Maatalousyrittäjän ja apurahansaajat vapaaehtoisen vapaa-ajan MATAL-vakuutuksen vuosityöansio puolestaan on maatalousyrittäjällä ja apurahansaajalla aina kulloinkin voimassa olevien työajan vakuutusten vuosityöansioiden yhteismäärä kuitenkin niin, ettei siinä huomioida muita työansioita.

2.2 Työnantajalle ja maatalousyrittäjälle maksettava ansionmenetykskorvaus

Maatalousyrittäjillä on varsin tavanomaista, että heillä on maatalousyrittäjätoiminnan rinnalla myös työsuhdetyötä. Eläketurvakeskuksen vuonna 2010 teettämän tutkimuksen mukaan arviolta noin 30 %:lla vakuutetuista on maatalousyrittäjätoiminnan rinnalla työsuhdetyötä. Työsuhdetyö on voinut olla maatalousyrittäjätöön rinnalla jo vahinkotapahtuman sattuessa maatalousyrittäjätöössä tai työsuhdetyö on tullut rinnalle vasta myöhemmin.

Maatalousyrittäjällä voi olla myös rinnakkaista yrittäjien eläkelain (1272/2006, YEL) mukaista yrittäjätöötä, jossa sattuneiden työtapaturmien ja ammattitautien varalle hän on ottanut TYTAL:n mukaisen vapaaehtoisen vakuutuksen.

Jos MATAL:n mukaan pakollisesti vakuutetulla henkilöllä on vahinkohetkellä ollut työsuhdetyö, ansionmenetykskorvaus työsuhdetyön osalta on ensimmäisen 28 päivän ajalta vahinkotapahtumasta lukien saman suuruinen kuin työnantajan maksama sairausajan palkka. Jos vahingoittunut on vahinkopäivänä kahdessa tai useammassa työsuhteessa, päiväraha määrätään erikseen jokaisen työsuhteen perusteella. Maatalousyrittäjälle itselleen maksetaan ensimmäisen 28 päivän ajalta korvausta MATAL:n mukaisen vuosityöansion perusteella, jossa pakollisen vakuutuksen ollessa kyseessä voi MYEL-työtulon ohella voi olla mukana myös TYTAL:n mukaan vakuutetun yrittäjätöön ansiot (YEL työtulo).

Mainitun 28 päivän jälkeen ansionmenetykskorvaus perustuu aina MATAL:n mukaiseen vuosityöansioon, jossa voi edellä kerrotusti MYEL ja YEL työtulon ohella olla mukana myös työsuhdetyön vuosityöansio. Työsuhdetyön vuosityöansio määräytyy TYTAL:n säännösten mukaisesti. Mikäli MATAL:n perusteella korvattavan vahingon (MATAL-vahingon) johdosta tulee myönnettäväksi ansionmenetykskorvausta 28 päivän jälkeiseltä ajalta myös työsuhdetyön osalta ja työnantaja on maksanut sairausajan palkkaa, maksetaan MATAL-vuosityöansion perusteella korvaus työnantajalle aina sen maksaman palkan osalta täysimääräisenä ansionmenetykskorvauksen enimmäismäärään asti. Tämä voi johtaa siihen, että maatalousyrittäjälle itselleen ei jää MATAL-vahingon ansionmenetykskorvauksesta mitään maksettavaa, vaikka ansionmenetykskorvausta maatalousyrittäjätoiminnassa olisi osoitettavissa. Edellä kuvailtu tilanne voi syntyä etenkin niissä pakollisen työajan vakuutuksen tilanteissa, joissa työsuhdetyö on alkanut vasta myöhemmin eikä ansionmenetykskorvauksen perusteena käytettävässä MATAL-vuosityöansiossa näin ole huomioitu muita kuin vahinkohetkellä ollut maatalousyrittäjätoiminnan ansio. Tilanteet ovat käytännössä harvinaisia, mutta toteutuessaan, nykyinen sääntely johtaa epätarkoituksenmukaiseen tilanteeseen. Vakuutuksen kun tulisi korvata maatalousyrittäjälle nimenomaan työtapaturman ja ammattitautin maatalousyrittäjätoiminnalle aiheuttamia menetyksiä.

Vapaaehtoiset MATAL-vakuutukset ovat vakuutetun itsensä vapaaehtoisesti ottamia. Näissä ansionmenetykskorvauksen perusteena käytettävässä vuosityöansiossa ei ole, toisin kuin pakollisessa vakuutuksessa, huomioitu muita kuin vakuutetun työn ansiot. Vapaaehtoisissa vakuu-

tuksissa ei myöskään ole edellä kerrottua 28 päivän sääntöä, mikä turvaisi ensimmäisen 28 päivän osalta vakuutetulle maatalousyrittäjätyön ansionmenetyksen korvaamisen. Nykyinen sääntely voi johtaa tilanteeseen, jossa vakuutetulle itselleen ei jää ansionmenetykskorvauksesta mitään maksettavaa sen jälkeen, kun työnantajalle on maksettu sairausajan palkkaa vastaava korvaus. Maatalousyrittäjien vapaaehtoisen työajan MATAL-vakuutuksen kohdalla menettely tarkoittaa käytännössä aina sitä, ettei maksettavaa jää, koska vakuutuksen keskimääräinen vuosityöansio työikäisillä (18–62-vuotiaat) on alhainen. Vapaa-ajan vakuutuksissa vuosityöansio on yleensä korkeampi.

Ennen MATAL:n voimaantuloa vakiintuneessa soveltamiskäytännössä pakollisesta vakuutuksesta myönnetyn ansionmenetykskorvauksen osalta työnantajalle maksettiin 28 päivän jälkeiseltä ajalta ansionmenetykskorvauksesta sama suhteellinen osuus, joka vastasi työsuhteesta kertynyttä vuosityöansion osaa koko vuosityöansioon nähden. Vapaaehtoiseen, vakuutetun itsensä ottamiin vakuutuksiin ei sovellettu lainkaan säännöksiä työnantajan oikeudesta saada sairausajan palkkaa vastaava korvaus itselleen. Tämä perustui siihen, että ansionmenetykskorvauksen perusteena käytettävässä vuosityöansiossa ei voinut olla mukana työsuhtedetyön osuutta ja toisaalta siihen, että kyseessä on korvaus, joka perustuu vapaaehtoiseen vakuutukseen. Uutta MATAL:a valmisteltaessa edellä mainittua soveltamiskäytäntöä ei ollut tarkoitus muuttaa.

Edellä kuvailtuja tilanteita voi syntyä myös apurahansaajien osalta pakollisen työajan vakuutuksen sekä vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen kohdalla vaikkakin apurahansaajille on sattunut vahinkoja vuositasolla vain vähän.

Jos vakuutetun korvaus 28 päivän jälkeiseltä ajalta jää kovin pieneksi tai sitä ei jää maksettavaksi lainkaan työnantajalle maksetun sairausajan palkan jälkeen, vakuutettu on voinut hakea korvausta sairausvakuutusjärjestelmästä. Menettelyä ei voi pitää kuitenkaan tarkoituksenmukaisena, koska kysymys on työkyvyttömyydestä toiminnassa, jonka varalta MATAL-vakuutus on otettu. Sairausvakuutusjärjestelmästä myönnettävä päiväraha ei myöskään kaikissa tilanteissa vastaa sitä mitä ansionmenetykskorvaus vastaavalta ajalta MATAL:n mukaan olisi.

2.3 Päätoimisesti ammatteihin opiskelevan vuosityöansio ja ansionmenetys

MATAL:n mukaan korvattava vahinkotapahtuma voi sattua, kun vakuutettu opiskelee päätoimisesti pakollisesti vakuutetun MATAL-työn rinnalla ja vahingoittuu tässä työssä. Tällöin vakuutettu voi saada ansionmenetykskorvausta paitsi vakuutetun MATAL toiminnan myös opiskelun estymisen johdosta. Ansionmenetykskorvaus perustuu tällöinkin aina vuosityöansioon. Päätoimisella opiskelijalla vuosityöansioon luetaan paitsi pakollisen vakuutuksen MATAL-vuosityöansio myös TYTAL:ssa tarkoitettu päätoimisen opiskelijan vuosityöansio. Viimeksi mainittu on työansion määrä, jonka henkilö valmistuttuaan olisi ammattia vastaavassa työssä vahinkotapahtuman sattuessa kolmen vuoden työkokemuksen jälkeen todennäköisesti ansainnut.

MATAL:n mukaan päätoimisesti opiskelevalle maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle maksetaan ansionmenetykskorvausta opiskelun estymisestä kuitenkin vasta 28 päivän kuluttua vahinkotapahtumasta. Jos vahinko estää pääasiallisesti opiskelun, korvaus maksetaan täyden työkyvyttömyyden mukaan. Jos vahinko puolestaan vain merkittävästi rajoittaa opiskelua, korvauksena maksetaan puolet täyden työkyvyttömyyden mukaisesta korvauksesta. Jos ansionmenetykskorvausta opiskelun estymisestä maksetaan, työn ansioiden menetystä ei erikseen enää korvata. Eli ensimmäisten 28 päivän osalta ansionmenetystä arvioidaan ainoastaan suhteessa työansioihin eikä opiskelun estymiselle anneta painoarvoa.

Nykyiset säännökset ovat epäselvät sen suhteen, mitä työansioita tarkastellaan ensimmäisen 28 päivän osalta ansionmenetystä arvioitaessa ja toisaalta, miten ansionmenetykskorvaus muodostuu tämän ajankohdan jälkeen, kun opiskelun estyminen tulee mukaan arvioon. Epäselvyys johtuu siitä, että toisin kuin TYTAL:ssa MATAL:n ansionmenetykskorvaus on alusta alkaen vuosityöansioperusteinen ja pakollisen vakuutuksen MATAL-vuosityöansioon voi sisältyä muitakin ansiotuloja kuin MATAL-vakuutetun työn ansiot. Säännösten epäselvyydestä johtuen opiskelijan vuosityöansion osalta Mela on soveltanut vakuutetulle edullisempaa tulkintaa ja 28 päivän osalta vuosityöansiossa on huomioitu myös opiskelun estymisen.

2.4 Takautuvasti maksettava työkyvyttömyyseläke ja sen vaikutus vuosityöansioon

MATAL mukaan maatalousyrittäjälle ja apurahansaajalle, jolle vahvistetaan MYEL-vakuutus, vahvistetaan samalla samalle ajalle ja samasta työstä myös pakollinen MATAL:n vakuutus. Jos MYEL-vakuutus päättyy tai sen voimassaolo keskeytetään, myös MATAL-vakuutus päättyy tai keskeytyy.

MYEL:n mukaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutetun maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työtuloksi vahvistetaan eläketapahtumasta alkaen työtulo, joka vastaa hänen tässä laissa tarkoitettua maatalousyrittäjätoimintaansa. Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vakuutuksen voimassaolo päättyy, jos maatalousyrittäjän ilmoituksen tai muun selvityksen perusteella käy ilmi, että maatalousyrittäjä on lopettanut tässä laissa tarkoitettua maatalousyrittäjätoimintansa tai jos hän ei enää muuten ole vakuuttamisvelvollinen (esimerkiksi MYEL-työtulo jää tarkistamisen jälkeen alle vakuuttamisvelvollisuuden alarajan, joka vuonna 2020 on 3 980 euroa. Mela voi selvityksen saatuaan päättää vakuutuksen takautuvasti siihen ajankohtaan, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät enää täyty.

Jos maatalousyrittäjä ja apurahansaaja tulee MYEL:n mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi eikä työkyvyttömyytensä vuoksi enää ole MYEL:n mukaisesti vakuuttamisvelvollinen, MATAL:n mukainen korvausvelvollisuus on olemassa vain, jos MATAL-vahinko on sattunut ennen kuin 30 päivää on kulunut siitä, kun vahingoittunut on saanut tiedon eläkelaitoksen tai muutoksenhakuelimen eläkkeen myöntämistä koskevasta päätöksestä. MATAL:n mukaan tällaisen henkilön kohdalla vuosityöansio määrätään MYEL-työtulon vahvistamiselle tai tarkistamiselle säädettyjä periaatteita noudattaen.

MATAL:n soveltamiskäytännössä on esiintynyt tapauksia, joissa henkilölle on myönnetty takautuvasti työkyvyttömyyseläke ja sen eläketapahtuma on ajoittunut MATAL-vahinkoa edeltävälle ajalle siten, että korvausoikeus edellä kerrotun säännöksen nojalla on kuitenkin säilynyt. Ongelmalliseksi on muodostunut takautuvan työkyvyttömyyseläkkeen vaikutukset jo vahvistettuun MATAL-vuosityöansioon. MYEL:n soveltamiskäytännössä, kun takautuvasti myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen tilanteessa myös MYEL työtuloa tarkistetaan takautuvasti eläketapahtumasta lukien. Työtulon tarkistaminen on ollut käytännössä edellytys sille, että työkyvyttömyyseläke on voitu myöntää. Työtulon takautuva tarkistaminen on johtanut joko siihen, että MYEL-vakuutus on jouduttu takautuvasti päättämään kokonaan, koska vakuuttamisvelvollisuuden edellytykset eivät enää ole täyttyneet työpanoksen jäädessä alle MYEL:n ansiorajan tai vakuutusta on muutettu työtuloa pienentämällä, jos työskentely eläkkeen rinnalla jatkuu, mutta pienemmällä työpanoksella. Työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla ei eläketapahtumasta lukien voi olla sama työtulo kuin aikaisemmin.

Koska MATAL:n mukaisen ansionmenetykskorvauksen perusteena käytettävä vuosityöansio lähes aina perustuu vahinkohetken mukaiseen MYEL-työtuloon, MYEL-vakuutukseen puuttuminen takautuvasti on johtanut myös jo korvattu MATAL-vahingon ja sen mukaisen vuosityöansion uudelleen ratkaisemiseen ja jo vahvistetun vuosityöansion oikaisemiseen. Ongelma koskee

maatalousyrittäjän ja apurahansaajan pakollista työajan vakuutusta sekä niitä vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksia, jotka liittyvät pakolliseen työajan vakuutukseen. Jos kysymyksessä sen sijaan on vapaaehtoinen työajan vahinko ja maatalousyrittäjälle myönnetään takautuva työkyvyttömyyseläke, vuosityöansiota ei tarkisteta takautuvasti MATAL nojalla.

Käytännössä MATAL-vahinkojen uudelleen ratkaiseminen on edellyttänyt, että Mela hakee aiemman tai aiempien lainvoimaisten päätöksensä poistamista tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta ja saadun myönteisen muutoksenhakuelimen päätöksen saatuaan mahdollinen liikamaksu on voitu periä takaisin vahingoittuneelta. Liikamaksu on MATAL-säännösten mukaan lähtökohtaisesti perittävä takaisin, mutta takaisinperinnästä voidaan eräin perustein luopua kokonaan tai osittain. Liikamaksuna tulee perittäväksi ansionmenetykskorvaukset, jotka ovat perustuneet vahinkohetken tilanteeseen siltä osin kuin aikanaan määritetty vuosityöansio ylittää sen vuosityöansion, joka hänelle takautuvasti vahvistetaan työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen johdosta.

Nykyinen sääntely on epäselvää ja osin puutteellista siinä, miten vuosityöansio puheena olevissa takautuvan työkyvyttömyyseläkkeen tilanteissa määräytyisi. Puutteellista siltä osin, ettei nykyinen vuosityöansiosäännös tunnista erikseen takautuvan työkyvyttömyyseläkkeen sitä tilannetta, jossa takautuvasti pienenetään MYEL-työtuloa vakuutuksen muutoin jatkuessa. Epäselvää on myös MATAL mukaisen vähimmäistyöansiosäännöksen soveltaminen tilanteissa, joissa takautuvan tarkistamisen johdosta työtulo jää alle MATAL-vähimmäisvuosityöansiorajan. MATAL mukaan vuosityöansiota ei koroteta, jos vahingoittunut vahinkotapahtuman sattuessa sai vanhuus- tai työkyvyttömyyseläketä. Vähimmäisvuosityöansiosäännöksen soveltuvuudella on merkitystä sen suhteen, miten paljon takaisinperittävää syntyy.

MATAL-vuosityöansion pienentäminen takautuvasti voi johtaa myös itse työkyvyn aleneman uudelleen arviointiin, koska työkyvyn heikentymistä arvioitaessa on otettu huomioon vahinkohetkellä voimassa ollut MATAL-vuosityöansio. Etenkin maatalousyrittäjillä on tavanomaista, että työkyvyn alenemaksi tulee osittainen työkyvyn alenema ja usein on tilanteita, että rinnalla on ollut myös työsuhdetyötä. Mikäli vakuutetun MYEL-toiminnan vuosityöansio muuttuu jälkikäteen, tämä voi aiheuttaa muutostarvetta myös kerran jo arvioituun työkyvyttömyysprosenttiin, koska ansionmenetystä arvioidaan maatalousyrittäjätoiminnan osalta MYEL-työtulon perusteella. Tällöin oikaisupäätöksillä takautuvasti jouduttaisiin muuttamaan myös työkyvyttömyysprosenttia.

Vahingoittuneen on myös vaikea käsittää jo korvatus vahingon korvaustason (vuosityöansion) tai jopa työkyvyttömyysprosentin takautuvaa muuttamista hänelle myöhemmin mahdollisesti useiden vuosienkin päästä vahinkotapahtumasta myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen johdosta. Vahingoittunut on vakuuttanut vahinkohetkellä työpanoksensa silloin voimassa olleen MYEL-työtulonsa mukaisesti, eikä hän voi etukäteen tietää tullaanko hänelle myöntämään työkyvyttömyyseläke ja jos, niin mikä on eläketapahtuman ajankohta.

Myös työkyvyttömyyseläkkeen ja MATAL-korvauksen yhteensovituksen näkökulmasta nykyistä tilannetta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, sillä takautuvaa työkyvyttömyyseläketä maksettaessa ja ensisijaisen MATAL-korvauksen yhteensovituksessa työkyvyttömyyseläkkeestä tulee vähennettäväksi liian suuri MATAL-korvaus. Tilanne voidaan korjata jälkikäteen, mutta se on omiaan mutkistamaan prosessia.

Vakuutusmaksujen osalta liikaa maksetut vakuutusmaksut palautetaan eläketapahtumasta lukien, jos MYEL-vakuutus päättyy kokonaan takautuvasti eläketapahtumaan. Mikäli vakuutus

vahvistetaan eläketapahtumasta lukien pienemmällä työtulolla, vakuutusmaksut korjataan uuden työtulon mukaiseksi eläketapahtumasta lukien ja tällöin vakuutetulle palautetaan vanhaan työtuloon ja uuteen työtuloon perustuvien vakuutusmaksujen erotus.

2.5 MELA-päivärahakorvaus ja takautuvasti maksettava MATAL- tai TyTAL-korvaus

Mela-päivärah laki korvaa maatalousyrittäjälle ja apurahansaajalle päivärahaa sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuna sairauspäivärahan omavastuuajana. Mela-päivärah lain mukaan maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla ei ole oikeutta omavastuuajan päivärahaan (Mela-päiväraha), jos hänellä on samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden johdosta oikeus saada MATAL:n mukaista ansionmenetykskorvausta taikka TYTAL:n, liikennevakuutuslain (460/2016), sotilasvammalain (404/1948), sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016) tai jonkun muun lain nojalla sellaista korvausta, jonka suuruutta määrättäessä otetaan huomioon maatalousyrittäjätöiminnan tai apurahansaajan työn ansiot.

Toimeenpanossa syntyy tällä hetkellä tilanteita, että edellä tarkoitettujen muiden lakien mukainen korvaus myönnetään sen jälkeen, kun Mela-päiväraha on jo myönnetty ja maksettu. Tavallisimmin kysymys on takautuvasti myönnetystä MATAL:n tai TYTAL:n perusteella myönnetystä korvauksesta.

MATAL:ssa tai TYTAL:ssa ei ole säännöstä siitä, että Mela-päiväraha voitaisiin vähentää vahingoittuneelle takautuvasti maksettavasta MATAL tai TYTAL korvauksesta. Laissa ei myöskään ole säännöstä siitä, että takautuvan MATAL tai TYTAL korvauksen tilanteessa, korvaus voitaisiin maksaa vahingoittuneen sijaan Melalle sen aiemmin samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden perusteella maksaman Mela-päivärahan johdosta.

Takautuvasti myönnetyn korvauksen johdosta etuudensaajalle on yleensä tullut suoritettua liikamaksua. Mela-päivärah lain mukaan, jos joku on saanut lain mukaista päivärahaa aiheetta tai enemmän kuin laissa säädetään, Melan on lähtökohtaisesti perittävä aiheettomasti maksettu päiväraha takaisin. Ennen takaisinperintää virheellinen päätös tulee kuitenkin oikaista. Päätöksen korjaaminen etuudensaajan vahingoksi edellyttää hallintolain mukaan etuudensaajan suostumusta. Mikäli etuudensaaja ei anna suostumustaan päätöksen korjaamiseen, päätöksen korjaaminen on mahdollista vain lainvoimaisen päätöksen poistamista koskevan menettelyn kautta. Tällöin Mela tekee hakemuksen lainvoiman saaneen päätöksen poistamiseksi tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle. Päätös voidaan poistaa, jos se perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen. Mikäli etuudensaaja on saanut takautuvasti Mela-päivärah lain mukaista estävää etuutta samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden perusteella, peruste päätöksen poistamiselle yleensä täyttyy. Päätöksen takaisinperinnästä Mela voi kuitenkin antaa vasta, kun Melan poistohakemusta koskeva muutoksenhakuelimen myönteinen päätös on saanut lainvoiman.

Poistomenettely on hallinnollisesti tarpeettoman raskas ja pitkäkestoinen menettely päätöksen korjaamiseksi takautuvasti myönnetyn korvauksen tilanteessa. Se on myös kallis suhteessa liikaa maksetun päivärahan määrään. Vuonna 2019 Mela-päivärahan keskimääräinen suuruus oli 49 euroa päivässä ja sitä maksetaan keskimäärin seitsemältä päivältä. Mela-päiväraha rahoitetaan kokonaan valtion varoista.

2.6 Ylimääräinen muutoksenhaku ja oikaisumenettely

Lainvoimaisen päätöksen oikaisua koskevin säännöksin veloitetaan vakuutuslaitos käsittelemään asia uudelleen, mikäli asiassa esitetään uutta selvitystä. Vakuutuslaitos voi tällöin aiemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyksen korvauksen tai myöntää korvauksen aiempaa suurempana. Myös muutoksenhakuelimet voivat muutoksenhakuasiaa käsitellessään menetellä vastaavasti.

Lainvoimaisen päätöksen poistaminen on puolestaan sosiaalivakuutusasioissa hallintolainkäytön ylimääräisen muutoksenhaun purkua vastaava menettely. Lainvoimaisen päätöksen poistamista haetaan työtapaturma- ja ammattitautiasioissa tapaturma-asioden muutoksenhakulautakunnalta. Jos kyse on tapaturma-asioden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosikeuden päätöksestä, päätöksen poistamista haetaan vakuutusosikeudelta.

Nykyisten MATAL:n säännösten mukaan lainvoimaisen päätöksen oikaisusta ja lainvoimaisen päätöksen poistamisesta sovelletaan ainoastaan Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen antamaa päätöstä koskien. MATAL:a uudistettaessa tämä ei kuitenkaan ollut tarkoitus vaan lainvoimaisen päätöksen oikaisua ja poistamista koskevat säännökset oli tarkoitus ulottaa koskemaan myös tapaturma-asioden muutoksenhakulautakunnan ja vakuutusosikeuden antamia päätöksiä kuten aikaisemminkin.

2.7 Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen korvausasian käsittelyn siirtäminen Tapaturmavakuutuskeskukselle vakuutuslaitoksen viivästyksen johdosta

TYTAL 153 §:ssä säädetään korvausasian siirtämisestä Tapaturmavakuutuskeskukselle vakuutusyhtiön viivästymisen johdosta. Sen mukaan, jos vakuutusyhtiö ei ole aloittanut korvausasian selvittämistä 119 §:ssä säädettyssä ajassa tai antanut päätöstä 127 §:ssä säädettyssä ajassa, vahingoittunut tai hänen edunsaajansa voi tehdä hakemuksen Tapaturmavakuutuskeskukselle korvausasian siirtämisestä sen käsiteltäväksi. Säännöksessä ei enää, toisin kuin TYTAL:a edeltävässä tapaturmavakuutuslaissa (1026/1981), säädetä erikseen siitä, että korvauksen maksaminen siirtyy Tapaturmavakuutuskeskukselle, jos vakuutuslaitos ei ole maksanut päätökseen perustuvaa korvausta laissa säädettyssä määräajassa. TYTAL:ssa ei ole enää 14 päivän määräaika korvauksen maksamiselle vaan vakuutuslaitoksen on TYTAL:n mukaan maksettava päätökseensä perustuva korvaus viivytyksettä. Päätöksen antamista koskevasta määräajasta säädetään erikseen. TYTAL:a valmisteltaessa arvioitiin, ettei pelkän korvauksen maksamisen siirtyminen Tapaturmavakuutuskeskukselle ilman sitä koskevan päätöksen viivästymistä ei ole mahdollista eikä tarpeellista. Nykyinen sääntely ei kuitenkaan huomioi tilannetta, jossa toistaiseksi tai määräajaksi maksettavaa korvauserää ei ole maksettu 135 §:ssä säädetyllä tavalla. Itse korvausosikeutta koskeva päätös on yleensä annettu jo aikaisemmin ja ajallaan.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on korjata eräitä sellaisia säännöksistä löytyneitä puutteita, jotka MATAL:n toimeenpanossa on huomattu sen jälkeen, kun uusi laki 1.1.2016 tuli voimaan. Osassa ehdotuksia on kysymys lähinnä teknisluonteisista nykylainsäädännön täsmennyksistä. Ansionmenetykskorvauksen jakamista ja takautuvia etuuksia koskevat ehdotukset ovat sen sijaan periaatteellisempia, joilla pyritään korjaamaan nykylainsäädännön mahdollistamat vakuutettuihin kohdistuvat epätarkoituksenmukaiset tilanteet. Ansionmenetykskorvauksen jakamista koskevassa ehdotuksessa on tavoiteltu ratkaisua, joka nykysääntelyä paremmin turvaisi myös vakuutetun aseman, mutta huomioisi edelleen myös työnantajan aseman sairausajan palkan maksajana.

Esitetyllä TYTAL:n säännökseen muutoksella koskien korvausasian käsittelyn siirtämistä Tapaturmavakuutuslaitokselle vakuutuslaitoksen viivästyksen johdosta, pyritään varmistamaan, että säännös kattaa myös tilanteet, joissa on kysymys toistuvasti maksettavan yksittäisen korvauserän viivästyisestä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Työnantajalle ja maatalousyrittäjälle maksettava ansionmenetykskorvaus

MATAL:a ehdotetaan muutettavan siten, että pakollisesti vakuutetun MATAL-toiminnan osalta maksettava ansionmenetykskorvauksen jaettaisiin palkkaa maksaneen työnantajan ja vahingoittuneen välillä. Jako tehtäisiin vain, jos vahingoittuneella on ansionmenetykskorvauksen maksuhetkellä MATAL-vakuutus työajalle voimassa, mikä osoittaisi, että ansionmenetyksen korvaamisella tässä toiminnassa ylipäänsä on perusteita. Maksuhetkellä tarkoitettaisiin ajankohtaa, josta lukien ansionmenetykskorvausta maksettaisiin. Jako toteutettaisiin siten, että MATAL:n mukaisesti määräytyvä vuosityöansio kuukausitasolle muunnettuna rinnastettaisiin työnantajan maksamaan palkkaan. Tällöin ansionmenetykskorvaus jaettaisiin MATAL:n mukaisen vuosityöansion ja työnantajan maksamien palkkojen suhteessa, jolloin vakuutettu saisi kaikissa tilanteissa osuuden ansionmenetykskorvauksesta vakuuttamansa MATAL-toiminnan perusteella. Koska pakollisen MATAL-vakuutuksen on tarkoitus kattaa myös vahinkotapahtumasta johtuva ansionmenetykskorvaus TYTAL mukaisesti vakuutetusta yrittäjätoiminnasta, tulisi myös YEL-työtulo ottaa huomioon tehtävässä jaossa edellyttäen tällöinkin, että jakohetkellä kyseistä toimintaa koskeva TYTAL:n mukainen vakuutus on voimassa. SVL:n mukaisissa päivärahaetuksissa on vastaavantyyppinen jakosääntö.

Ansionmenetykskorvauksen jakamisesta työnantajan ja vahingoittuneen ei sovellettaisi maatalousyrittäjän vapaaehtoisen työajan eikä maatalousyrittäjän ja apurahansaaajan vapaaehtoiseen vapaa-ajan vakuutukseen.

Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio ja ansionmenetykskorvaus

Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiota ja ansionmenetykskorvausta koskevia MATAL-säännöksiä esitetään tarkistettavaksi siten, että niistä kävisi nykyistä selkeämmin ilmi ansionmenetykskorvauksen määräytyminen, silloin kun vakuutettu opiskelee päätoimisesti pakollisesti vakuutetun MATAL-työn rinnalla ja vahingoittuu tässä työssä. Ansionmenetykskorvausta maksettaisiin ensimmäisen 28 päivän ajalta ainoastaan MATAL vakuutetun työn ansioiden menetyksen perusteella. Tämän ajankohdan jälkeiseltä ajalta maksettavassa ansionmenetykskorvauksessa olisivat mukana ansionmenetykskorvaus sekä päätoimisten opintojen estymisestä että työkyvyttömyydestä MATAL-vakuutetussa työssä. Jos päätoimisten opintojen estymisestä maksettaisiin ansionmenetykskorvausta, siinä ei huomioitaisi opiskelun aikaisen muun kuin MATAL:n mukaisesti vakuutetun työn ansioiden menetystä.

Takautuvasti maksettava työkyvyttömyyseläke ja sen vaikutus vuosityöansioon

MATAL säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että maatalousyrittäjälle tai apurahansaaajalle takautuvasti myönnetty työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke ja sen myötä tehdyt tarkistukset henkilön MYEL-vakuutukseen ja MYEL-työtuloon eivät vaikuttaisi takautuvasti hänelle MATAL-vahingon johdosta jo määritellyyn vuosityöansioon vaan vuosityöansio olisi edelleen sama vuosityöansio, mikä vahinkohetkellä MATAL-säännösten mukaan oli määritelty.

MELA-päivärahakorvaus ja takautuvasti maksettava MATAL- tai TYTAL-korvaus

Mela-päivärahalaikiin puolestaan ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka mahdollistaisi Mela-päivärahapäätöksen oikaisemisen ilman etuudensaajan suostumusta tai poistomenettelyä tilanteissa, jossa etuudensaajalle on myönnetty takautuvasti samalla ajalla ja saman työkyvyttömyyden perusteella Mela-päivärahan estävä etuus. Vastaavanlainen säännös on, ensisijaisia etuuksia lukuun ottamatta, myös muualla sosiaalivakuutusta koskevassa etuuslainsäädännössä esimerkiksi työntekijän eläkelain 140 a §:ssä.

Koska Mela-päivärahan estävät takautuvat etuudet ovat tavallisimmin MATAL- ja TYTAL-korvauksia, näihin lakeihin ehdotetaan lisättäväksi samalla säännös, jonka nojalla vakuutuslaitos voisi takautuvaa korvausta myöntäessään suoraan huomioida vahingoittuneelle aikaisemmin maksetun Mela-päivärahan määrän. Näin välttyttäisiin myöhemmiltä takaisinperinnöiltä. Ottaen huomioon, että Mela toimeenpanee sekä Mela-päivärahalaikiä että MATAL:a, ehdotettu menettely on etenkin takautuvan MATAL-korvauksen osalta myös toimeenpanon kannalta tarkoituksemukainen menettely. TYTAL-toimeenpanoa helpottaa se, että Mela-päivärahaetuus näkyy tulorekisteristä vuodesta 2021 lähtien. Asiakokonaisuuteen liittyen MATAL:n ja TYTAL:n mukaiseen etusijajärjestyksestä koskevaan luetteloon olisi myös lisättävä maininta Mela-päivärahaetuuden maksamisesta Melalle. Koska Mela-päiväraha on vastaavan tyyppinen etuus kuin sairausvakuutuslain mukainen yrittäjien omavastuuajan päiväraha, etuuden etusijajärjestys olisi luontevaa olla sama mikä muillakin sairausvakuutuslain mukaisilla etuuksilla.

Mikäli etuudensaajalle on maksettu takautuvasti muuta Mela-päivärahalaikin estävää etuutta kuin TYTAL- tai MATAL-korvausta, takaisinperintä olisi nykyiseen tapaan kohdistettava etuudensaajaan. Nämä tilanteet ovat kuitenkin käytännössä olleet harvinaisia. Mela-sairauspäivärahalaikiin tehtävät muutokset mahdollistaisivat päätöksen oikaisemisen nykyistä yksinkertaisemmassa ja joutuisammassa menettelyssä etuudensaajan oikeusturvaa vaarantamatta.

Työtaturma- ja ammattitautilain mukaisen korvausasian käsittelyn siirtäminen Tapaturmavakuutus-keskukselle vakuutuslaitoksen viivästyksen johdosta

TYTAL:n säännöstä korvausasian käsittelyn siirtämistä Tapaturmavakuutuskeskukselle täsmennettäisiin siten, että myös tilanteissa, joissa jatkuvan korvauksen maksua ei ole tehty 135 §:ssä säädetyllä tavalla, korvausasian käsittely siirtyisi hakemuksesta Tapaturmavakuutuskeskukselle.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset vakuutuksenottajien ja vakuutettujen asemaan

Melan tilastojen mukaan vuoden 2019 lopussa maatalousyrittäjien pakollisia työajan vakuutuksia oli yhteensä 55 113 ja apurahansaajien yhteensä 3 225. Maatalousyrittäjien vapaaehtoisia työajan vakuutuksia puolestaan oli 23 981. Vapaaehtoisia vapaa-ajan vakuutuksia oli maatalousyrittäjillä yhteensä 52 063 ja apurahansaajilla 573.

Työajan vahinkoja maatalousyrittäjille sattui vuonna 2019 yhteensä 4 198. Suurin osa (3 678 vahinkoa) sattui pakollisella vakuutuksella vakuutetussa työssä. Vapaa-ajan vahinkoja maatalousyrittäjille sattui vuonna 2019 yhteensä 824. Apurahansaajille sattui vuonna 2019 vain vähän vahinkoja; 21 työajan vahinkoa ja 9 vapaa-ajan vahinkoa.

Ansionmenetyskorvauksen jakaminen ehdotetulla tavalla työnantajan ja MATAL-vakuutetun välillä tulisi kysymykseen niissä pakollisen MATAL-vakuutuksen tapauksissa, joissa korvausta maksetaan ensimmäisen 28 päivän jälkeen vahinkotapahtumasta. Tätä edeltävältä ajalta työnantaja saisi sairausajan palkkaa vastaavan korvauksen kuten tälläkin hetkellä. Niin ikään vakuutettu saisi tältä ajalta päiväraha korvausta MATAL-vakuutetun työn menetyksestä MATAL-vuosityönansion mukaan kuten tälläkin hetkellä. Käytännössä muutos koskisi pientä määrää tapauksia, sillä ylipäänsä suurin osa työkyvyttömyysjaksoista jää 28 päivän sisään. Ja edelleen 28 päivän jälkeisiä tapauksia, joissa tulisi työnantajalle maksettavaa ansionmenetyskorvausta on vain vähän. Melan vuoden 2019 tilastojen mukaan vain 64. Näissä viidessä tapauksessa vakuutettu on jäänyt kokonaan ilman korvausta. Yksilötasolla ansionmenetyskorvauksen jakaminen ehdotetulla tavalla tarkoittaisi kuitenkin, että vakuutettu saisi jatkossa aina jonkinlaisen korvauksen MATAL-vakuutetun toiminnan ansionmenetyksestä eikä näin voisi käydä kuten tällä hetkellä, että vakuutettu jää kokonaan ilman korvausta.

Vaikka korvaus työnantajan kanssa jatkossa jaettaisiin, vakuutetut eivät välttämättä kaikissa tilanteissa jatkossakaan saisi täysimääräisesti MATAL-vakuutetun toiminnan ansionmenetyksestä korvausta, koska ansionmenetyskorvauksen määräytymisperusteisiin MATAL:ssa ei ehdoteta muutoksia. Korvausmäärä ei toisin sanoen nouse, vaan kysymys on saman korvausmäärän jakamisesta. Vakuutetut voivat näin muutosten jälkeenkin joutua hakemaan osaa ansionmenetyksestä sairausvakuutusjärjestelmästä, mutta ei niin isoa osaa mitä tällä hetkellä.

Muutos, jonka mukaan vapaaehtoisista MATAL-vakuutuksista maksettaisiin jatkossa ansionmenetyskorvaus ainoastaan vakuutetulle vahvistaisi vakuutusperiaatetta ja estäisi nykysääntelyn mahdollistamat epätarkoituksenmukaiset tilanteet, jossa vakuutettu ei saisi ansionmenetyskorvausta lainkaan tai saisi hyvin vähän vakuutuksesta, jonka hän on vapaaehtoisesti itselleen ottanut. Vuoden 2019 aikana vapaaehtoisista vakuutuksista korvatuissa vahingoissa on ilmennyt 22 tapusta, jossa ansionmenetyskorvausta on maksettu työnantajalle. Edellä mainituista yksi on ollut vapaaehtoisesta työajan vakuutuksesta ja 21 tapauksessa vapaa-ajan vakuutuksesta myönnetty ansionmenetyskorvaus. Näistä kokonaan ilman ansionmenetyskorvausta on jäänyt seitsemän vapaaehtoisella vapaa-ajan vakuutuksella vakuutettua.

Ehdotetut muutokset, joilla takautuvasti myönnetty työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke ei vaikuttaisi takautuvasti maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle MATAL-vahingon johdosta jo määriteltyyn vuosityönansioon, parantaisivat niin ikään maatalousyrittäjien ja apurahansaajien asemaa, kun he voisivat luottaa korvausperusteen pysyvyyteen eikä yllättäviä takaisinperintätilanteita enää syntyisi. Näitä tilanteita on Melan arvion mukaan vain alle 10 vuodessa, mutta toteutuessaan takaisinperintätilanteiden vaikutukset yksittäisen vakuutetun taloudelliseen asemaan voivat olla merkittäviä.

Yllättäviltä takaisinperintätilanteilta vältyttäisiin myös muutoksilla, joita esitetään tehtäviksi koskien Mela-sairauspäivärahaa ja takautuvasti samalta ajalta saman työkyvyttömyyden perusteella maksettavan MATAL- tai TYTAL-ansionmenetyskorvauksen osalta. Melan arvion mukaan tapauksia, joissa MATAL:n mukaista päivärahaa on myönnetty takautuvasti Mela-päivärahapäätöksen antamisen jälkeen, on vuodessa arviolta noin 140 kappaletta. Kokonaisuutena arvioiden tapauksia on näin vähän, mutta toteutuessaan yksilötason vaikutukset voivat olla merkittäviä.

Vakuutuksenottajat rahoittavat MATAL-järjestelmän kokonaiskustannuksia vakuutusmaksuillaan. Vakuutusmaksuilla rahoitetaan kokonaiskustannuksista suoraan 37,3 %:a. Ehdotetut muutokset eivät vaikuta vakuutuksenottajien vakuutusmaksuosuuksiin. Näin siksi, että ansionmenetyskorvauksen jakamisesta työnantajan ja vakuutetun kesken on kysymys korvausten uudelleen jakamisesta ja muut ehdotukset ovat teknisluonteisia nykyisen lainsäädännön täsmennyksiä.

Vapaa-ajan vakuutusten korvausmenot rahoitetaan kokonaan vakuutettujen toimesta. Tietojärjestelmien muuttamisesta arvioidaan aiheutuvan Melalle noin 100 000 euron kustannukset, mikä on sisällytettävissä MATAL-järjestelmän kohtuulliseen hoitokulunormiin eikä tästäkään aiheudu ylimääräisiä kustannuksia vakuutusentottajille.

TYTAL:n muutosehdotus korvausasian käsittelyn siirtämisestä Tapaturmavakuutuskeskukselle jatkuvan korvauksen maksun viivästyessä turvaisi vahingoittuneen asemaa esimerkiksi vakuutuslaitoksen maksukyvyttömyystilanteessa.

4.2.2 Vaikutukset työnantajiin

Kuten todettua, Melan 2019 vuoden tilastojen mukaan vahinkoja, joista maksettiin ansionmenetyskorvausta 28 päivän jälkeiseltä ajalta työnantajille oli yhteensä vain 64. Nämä kaikki liittyivät pakolliseen MATAL vakuutukseen. Korvauksia maksettiin työnantajille yhteensä noin 230 000 euroa. Mikäli korvaus olisi jaettu kuten esityksessä ehdotetulla jakosäännöllä, työnantajien yhteenlaskettu osuus olisi ollut noin 205 000 euroa. Eli jakosäännön myötä työnantajien osuus nyky sääntelyyn verrattuna olisi noin 25 000 euroa pienempi. Tämä euromäärä jakautuisi noin 60 työnantajalle, sillä lähes kaikissa näissä tapauksissa vahingoittuneella oli vain yksi työnantaja.

Yksittäisen työnantajan osalta voidaan Melassa laadittujen esimerkkilaskelmien perusteella arvioida, että vaikka korvaus 28 päivän jälkeen jaettaisiin, saisi työnantaja pääsääntöisesti maksamansa sairausajan palkkaa vastaavan korvauksen MATAL-järjestelmästä kuten tälläkin hetkellä, jos työsuhdetyön ansiot sisältyvät vuosityöansioon. Mitä lähempänä vahinkotapahtumaa työkyvyttömyys on aiheutunut ja ansionmenetyskorvaus tulee maksuun, sitä todennäköisempää on, että työsuhde on ollut voimassa vahinkohetkellä ja sen ansiot ovat mukana vuosityöansiossa. Sen sijaan niissä tilanteissa, joissa ansionmenetyskorvaus tulee maksuun vasta pitkän ajan kuluttua vahinkotapahtumasta eikä työsuhdetyön ansiot sisälly vuosityöansioon, työnantaja saa jakosäännön myötä aikaisempaa pienemmän korvauksen MATAL-järjestelmästä ja joutuu näin hakemaan saamatta jäänyttä osaa SVL:n sairauspäiväraha järjestelmästä. Tapauksia, joissa ansionmenetyskorvausta maksettaisiin työnantajalle yli 5 vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta, voidaan arvioida olevan vain noin 5 tapausta vuodessa ja yli 10 vuoden päästä vahinkotapahtumasta maksettavia vain noin yksi tapaus vuodessa. Apurahansaajia on ylipäänsä vakuutettuna varsin vähän ja vahinkoja sattuu vähän. Näin muutosten vaikutukset arvioidaan tältä osin jäävän vähäisiksi.

Myös vapaaehtoisten vakuutusten osalta työnantajan tulisi hakea jatkossa SVL:n mukaista sairauspäivärahaa korvauksena maksamastaan sairausajan palkasta. Maatalousyrittäjien vapaaehtoisten työajan vakuutuksen osalta jakotilanteita ei käytännössä tosin useinkaan syntyisi, koska vakuutusentottajat ovat keskimäärin iäkkäitä eivätkä he siten useinkaan tee työsuhdetyötä maatalousyrittäjätön rinnalla. Melan tilastojen mukaan vuonna 2019 oli vain yksi tällainen tapaus. Vapaaehtoisia vapaa-ajan vakuutuksia muutos koskisi useammin, mutta käytännössä näitäkin tapauksia on vähän, Melan tilastojen mukaan 21 vuonna 2019.

Arvioitaessa yksittäisen työnantajan jatkossa saamaa korvausta sairauspäiväraha järjestelmästä, on huomioitava, että sairauspäiväraha on toissijainen, kun kyse on MATAL:n työajan vakuutusten korvauksista. Tämä tarkoittaa, että sairausvakuutuksesta korvataan vain se osa päivärahan määrästä, joka jää maksettavaksi sen jälkeen, kun siitä on vähennetty MATAL-ansionmenetyskorvaus.

Vähennettävän MATAL-korvauksen määrään ja maksettavan sairauspäivärahan suuruuteen vaikuttavat MATAL-vuosityöansio ja sairauspäivärahan ansiopohja. Sairausvakuutuslain päiväraha perustuu lähtökohtaisesti työntekijän työkyvyttömyyttä edeltävän viimeisen 12 kuukauden ansioihin. Pakollisen työajan vakuutuksen vuosityöansio maatalousyrittäjillä oli vuonna 2019 keskimäärin 20 712 euroa ja apurahansaajilla 23 288 euroa. Maatalousyrittäjien vapaaehtoisen työajan vakuutusten keskimääräinen vuosityöansio on alhainen, vuonna 2019 keskimäärin 5 354 euroa ja työkäisillä (18–63 vuotiaat) vain 3 925 euroa. Tämä tarkoittaa käytännössä, että sairauspäivärahasta todennäköisesti jää ainakin vapaaehtoisen työajan vakuutuksen osalta maksettavaa MATAL korvauksen vähentämisen jälkeenkin.

SVL:n nojalla määrätty päiväraha jaetaan vakuutetun ja sairausajan palkkaa maksaneen työnantajan kesken ansioiden suhteessa, jos maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla on MYEL:n mukainen vakuutus. Jos työnantajia on useita, päiväraha jaetaan työnantajille niiden maksamien palkkojen suhteessa. Jako tulee kysymykseen lähinnä silloin, kun MATAL-korvausta on maksettu pakollisesta vakuutuksesta, koska vain pakollisesti vakuutetuilla maatalousyrittäjillä ja apurahansaajilla on aina MYEL-vakuutus. Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen ottaneilla maatalousyrittäjillä suurimmalla osalla (yli 90 %:lla, vuonna 2019) ei ole MYEL-vakuutusta, jolloin työnantaja näissä tilanteissa saisi koko sairauspäivärahan, jos on maksanut sairausajan palkkaa. Ja kuten todettua, rinnakkaisen työsuhteen olemassaolo ylipäänsä näillä henkilöillä on melko harvinaista.

Vapaaehtoisten vapaa-ajan vakuutusten osalta sairauspäivärahasta ei vähennetä MATAL-korvausta, mutta korvaus jaettaisiin sellaisen vakuutetun kanssa, jolla on MYEL-vakuutus. Vapaa-ajan vakuutuksen omaavista noin 40 %:lla on MYEL-vakuutus. Sairauspäivärahan määrä määräytyy SVL:n nojalla kuten muissakin tilanteissa.

Työnantajan hallinnollinen taakka kasvaisi kaikissa edellä kerrotuissa tilanteissa, joissa sen on jatkossa haettava korvausta sairauspäivärahajärjestelmästä. Tapauksen vähäisyydestä johtuen hallinnollisen työmäärän lisäystä ei kuitenkaan voida pitää työnantajille kokonaisuutena kovin merkittävänä. On myös huomattava, että työnantaja hakee jo nyt SVL:n mukaista sairauspäivärahaa tilanteissa, joissa työntekijällä ei ole MATAL:n mukaista vapaaehtoista vakuutusta ja työntekijä loukkaantuu tapaturmaisesti vapaa-ajallaan tai muussa ansiotyössä, johon hän ei ole ottanut vapaaehtoista vakuutusta.

4.2.3 Vaikutukset julkiseen talouteen

Valtio rahoittaa MATAL-järjestelmän kokonaiskustannuksista suoraan 31,1 %: a. Valtio osallistuu kokonaiskustannusten rahoitukseen lisäksi välillisesti KEL:n, SVL:n sekä MYEL:n mukaisten menojen kautta. Tämän niin sanotun perusturvaosuuden rahoitus kattaa kokonaiskustannuksista yhteensä 31,6 %:a.

Ansionmenetykskorvauksen jakamisessa työnantajan ja vakuutetun kesken on kysymys korvausten uudelleenjaosta eli varsinainen MATAL-korvausmeno ei lisäännä. Jakosääntö lisää hieman eläkekattumaa palkattomilta ajoilta ja sillä voidaan arvioida olevan työeläkemenoja lisäävä vaikutus. Takautuvaa työkyvyttömyyseläkettä koskeva ehdotus puolestaan tarkoittaisi, että MATAL-järjestelmän korvausvastuu hieman kasvaisi ja yhteensovitettavan ensisijaisen etuuden määrän kasvaessa työeläkejärjestelmän kustannusvastuu vastaavasti jatkossa hieman pieneneisi. Tapauksia on kuitenkin arvioitu olevan varsin vähän, joten vaikutukset työeläkejärjestelmään arvioidaan jäävän kokonaisuutena vähäiseksi. Muilla ehdotuksilla ei arvioida olevan MATAL-järjestelmän rahoitukseen vaikutuksia. Melalle arvioidaan aiheutuvan noin 100 000 euron kertaluonteinen kustannus tietojärjestelmien muuttamisesta, mikä on sisällytettävissä

MATAL 146 §:ssä mainittuun kohtuulliseen hoitokulunormiin. Muutoksista ei näin arvioida aiheutuvan ylimääräisiä kustannuksia valtiolle järjestelmän rahoittajana.

Mela päivärahalain kustannukset rahoitetaan valtion varoista. Ehdotettu päivärahalain muutos ei vaikuta kustannuksiin.

4.2.4 Vaikutukset toimeenpanoon

Muutokset takautuvien etuuksien tilanteissa vähentäisivät Melan ja muiden työeläkelaitosten hallinnollista taakkaa prosessien yksinkertaistuksessa. Työeläkejärjestelmän osalta hallinnollinen työ vähenisi, kun takautuvasti myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovitus tulisi harvemmin tarkistettavaksi muuttuneen vuosityöansion johdosta.

TYTAL:iin ehdotetun muutoksen ei käytännössä arvioida vaikuttavan työtapaturma- ja ammatitautivakuutusjärjestelmän rahoitukseen tai Tapaturmavakuutuskeskuksen asemaan, koska tilanteet arvioidaan hyvin harvinaisiksi.

5 Lausuntopalaute

Luonnos hallituksen esitykseksi lähetettiin lausunnonlehtien esityksen kohdassa 1.2 (valmistelu) maille 15 eri taholle. Lausuntoja saapui määräaikaan mennessä yhteensä 11 kappaletta.

Useissa lausunnoissa ehdotettuja muutoksia kannatetaan tarpeellisina. Etenkin MATAL järjestelmään ehdotettujen muutosten todetaan korjaavan ja selkiyttävän lainsäädäntöön MATAL uudistuksen jälkeen jääneitä pieniä puutteita ja epätarkoituksenmukaisuuksia.

MTK, SLC ja Mela toivat lausunnoissaan esiin, että ansionmenetykskorvauksen jakamista työnantajan ja vakuutetun kesken sekä takautuvien etuuksien maksamista koskevia säännöksiä tulisi soveltaa myös ennen ehdotettujen lakien voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapahtumiin. Melan lausunnossa ehdotetaan ratkaisevaksi ajankohdaksi MATAL:n mukaisen korvauksen ja takautuvan muun lain mukaisen etuuden maksuajankohtaa. Säännösten soveltamista vakuutuslainsäädännön pääsäännöstä poikkeavalla tavalla perustellaan keskeisesti säännösten menettelyllisellä luonteella, jonka vuoksi näiden säännösten osalta tulisi noudattaa samaa menettelysäännösten pääsääntöä mitä MATAL ja TYTAL uudistusten siirtymäsäännöksissä on todettu. Lausunnoissa tuodaan esiin, että ehdotetun voimaantulon myötä muutoksilla tavoitellut korjaukset nykytilan johtamiin epätarkoituksenmukaisiin tilanteisiin siirtyvät käytännössä eteenpäin eikä esimerkiksi ansionmenetykskorvauksen jakamista koskevan ehdotuksen tavoite vakuuttamisperiaatteen toteutumisesta edelleenkaan toteutuisi. Mela tuo lausunnossaan esiin myös ehdotetun voimaantulon vaikutukset toimeenpanoon. Sen tulisi ylläpitää pitkään kahta eri laskenta- ja maksatusjärjestelmää. Mela toteaa tämän olevan hallinnollisesti raskasta ja siitä aiheutuisi myös lisäkustannuksia (arviolta noin 150 000 euron lisäkustannus).

Lakiehdotuksien etusijajärjestystä koskevaa sääntelyä on Kelan lausunnon perusteella täsmennetty. Lisäksi vaikutusosiota on täydennetty muutosten vaikutuksista työeläkejärjestelmään ja sen etuuksiin.

Esityksessä ehdotetaan edelleen, että säännökset tulisivat voimaan vakuutuslainsäädännössä omaksutun pääsäännön mukaisesti siten kuin jäljempänä esityksen kohdassa 7 (voimaantulo) on esitetty. Lausunnoissa ei ole tuotu esiin eikä valmistelussa muutoinkaan ole ilmennyt painavia syitä pääsäännöstä poikkeamiselle. Esityksen mukaisilla muutoksilla korjataan MATAL uudistuksen jälkeen toimeenpanossa ilmenneet eräät epätarkoituksenmukaisuudet ja uusia säännöksiä sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen sattuneisiin vahinkotapahtumiin. Säännöksillä,

joiden osalta lausunnoissa esitetään voimaantulon pääsäännöstä poikkeamista, on tässä esityksessä aineelliseen sisältöön eli itse korvaukseen ja sen määrään ulottuvia vaikutuksia. Tästä johdun pääsäännön mukaisesta voimaantulosta ei näiden säännösten osalta ole perusteltua poiketa.

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki

12 §. Korvausvelvollisuus ja vakuutus. Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädetään korvausvelvollisuuden olemassaolosta niissä tilanteissa, joissa vahingoittuneelle myönnetään takautuvasti työkyvyttömyyseläke. Säännöksen ensimmäisen virkkeen sanamuoto tarkistettaisiin vastaamaan ennen vuotta 2016 voimassa olleen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) sanamuotoa eli korvaussuoja koskisi kaikkia sellaisia henkilöitä, jolle myönnetään takautuvasti työkyvyttömyyseläke siten, että vahinkotapahtuma sattuu ajankohtana, joka sijoittuu työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuman jälkeen, mutta ennen kuin vakuutettu on saanut tiedon myönteisestä työkyvyttömyyseläkepäättämisestä. Säännöksen sanamuotoa täsmennettäisiin lisäksi siten, että työkyvyttömyyseläkkeellä tarkoitettaisiin myös muita kuin MYEL:n mukaisia työkyvyttömyyseläkkeitä ja, että työkyvyttömyyseläkkeellä lainkohtaa sovellettaessa kohtaa sovellettaessa tarkoitettaisiin myös työeläkelakien mukaista täyden tai osittaisen työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä kuntoutustukea sekä osittaisen työkyvyttömyyden perusteella toistaiseksi myönnettyä osatyökyvyttömyyseläkettä, koska myös nämä etuudet aiheuttavat tämän lain 4 §:n 1 momentin 8 kohdassa toistaiseksi myönnetyn täyden työkyvyttömyyseläkkeen ohella sen, että MYEL-vakuutus eläketapahtumasta lukien jälkikäteen voi tulla käsiteltäväksi uudelleen eläketapahtumasta lukien.

60 §. Päätoimisen opiskelun estyminen. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että jos 1 momentin nojalla maksetaan päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, opiskelun aikaisen muun kuin tämän lain mukaisesti vakuutetun työn ansionmenetystä ei erikseen korvata. Ansionmenetyskorvaus perustuisi vain 64 §:n 1 momentin mukaisessa vuosityöansiossa huomioituun päätoimiselle opiskelijalle määrítettävään vuosityöansioon sekä tämän lain mukaiseen 61 §:n mukaiseen vuosityöansioon. Työkyvyttömyys arvioitaisiin tämän lain mukaan vakuutetun työn osalta 48, 49 ja 54 ja 55 §:n mukaisesti ja opiskelun osalta arvio tehtäisiin noudattaen 1 momentin säännöksiä. Vahingoittuneelle määrítettäisiin tehdyn arvion ja vuosityöansioiden perusteella kokonaistyökyvyttömyysprosentti, jonka perusteella ansionmenetyskorvaus määräytyisi vastaavalla tavalla kuin menetellään silloin kun maatalousyrittäjätoiminnan rinnalla on muita ansiotöitä.

61 §. Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vuosityöansio. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa maatalousyrittäjän tai apurahansaajan vuosityöansiota määrítettäessä ei otettaisi huomioon mainitussa lainkohdassa tarkoitettulla päätöksellä takautuvasti myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä eikä sen johdosta vahingoittuneen maatalousyrittäjän eläkelain mukaiseen vakuutukseen tai MATAL 63 §:n 3 momentissa tarkoitettuun vakuutukseen tehtäviä takautuvia muutoksia. Täten vahingoittuneen vuosityöansio olisi se, mikä se lain vuosityöansiota määrittämisestä koskevien säännösten mukaisesti 61–66 §:n nojalla on ollut. Maatalousyrittäjätoiminnan ja apurahansaajan työn osalta vuosityöansio määräytyisi 61 §:n 1 ja 2 momentin, 3 momentin ensimmäisen virkkeen sekä 4–6 momentin mukaisesti. Ehdotetun säännöksen myötä takautuva työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen ei näin aiheuttaisi sitä, että jo määrítettä vuosityöansiota muutettaisiin takautuvasti myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen vuoksi tai niiden muutosten johdosta, joita MYEL-vakuutukseen tai MYEL-vakuutuksen työtuloon tehdään myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen takia. Eläkepäättöksen johdosta MYEL-vakuutuksen työtulo tarkistetaan takautuvasti

pienemmäksi eläketapahtumasta lukien tai MYEL-vakuutus päätetään kokonaan eli työskenteilyn katsotaan olevan arvoltaan alle MYEL-vakuuttamisen alarajan (3980 euroa vuonna 2020). Vastaavaa periaatetta noudatettaisiin, jos vahingoittuneella olisi vahinkotapahtumahetkellä voimassa TyTAL 188—190 §:n mukainen vakuutus yrittäjätoiminnasta ja tähänkin vakuutukseen tulisi jälkikäteen muutoksia takautuvasti myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen johdosta.

Säännöksen tarkistaminen edellä ehdotetulla tavalla vastaisi sitä korvauskäytäntöä, jota on noudatettu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisten säännösten perusteella lain voimaantulosta vuodesta 1982 lähtien. Työeläkelainsäädännön etuuksien yhteensovittamista koskevat säännökset kuten YEL 85 § ja MYEL 83 § varmistavat sen, että MATAL korvaus huomioidaan takautuvasti maksettavassa työeläkkeessä.

64 §. *Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen maininta siitä, että työtaturma- ja ammattitautilain 76 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätoimisesti ammattiin opiskelevan vahingoittuneen vuosityöansiossa otetaan huomioon tämän lain 61 §:n mukaisen vuosityöansion lisäksi työtaturma- ja ammattitautilain 76 §:n 1 momentin mukaan määrätty vuosityöansio, vasta mainitun lain 58 §:ssä säädetyn ajan jälkeen. Tämä on tarpeen, koska MATAL 60 §:n mukaan vasta tämän ajankohdan jälkeen työkyvyn heikentymistä arvioidaan suhteessa opiskelujen estymiseen. Vuoden 2016 alusta voimaan tulleen maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain esitöiden mukaan edellä tarkoitettua 28 päivän ajalta opiskelun estymistä ei ole tarkoitus arvioida lainkaan. Tältä ajalta ansionmenetykskorvaus määräytyisi samalla tavalla kuin, jos vahingoittunut ei olisi opiskelija.

97 §. *Korvauksen maksaminen muulle kuin vahingoittuneelle.* Pykälästä kumottaisiin 1 kohta, jossa viitataan työtaturma- ja ammattitautilain 139 §:ään, jossa säädetään korvauksen maksamisesta työnantajalle ja sairauskassalle. Työnantajalle ja sairauskassalle maksettavasta korvauksesta säädettäisiin jatkossa ehdotettavassa uudessa 97 a §:ssä. Muutoksen myötä pykälän nykyiset kohdat 2—5 siirtyisivät kohdiksi 1—4. Lisäksi pykälään lisättäisiin uusi momentti niitä tilanteita varten, kun vahingoittuneelle on ehditty jo myöntää sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain (118/1991) mukainen korvaus saman työkyvyttömyyden perusteella ja samalta ajalta kuin henkilölle tulisi myönnettäväksi takautuvasti tämän lain mukainen ansionmenetykskorvaus. Tällöin Mela voisi vähentää suoraan takautuvasti myöntämästään työtaturman ja ammattitaudin perusteella maksettavasta ansionmenetykskorvauksesta edellä mainitun lain mukaisen korvauksen siltä osin, kuin se vastaa kyseessä olevan korvauksen määrää. Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain 4 §:n mukaan henkilöllä ei ole oikeutta mainitun lain mukaiseen korvaukseen, jos hän saa saman työkyvyttömyyden perusteella samalta ajalta MATAL:n mukaista korvausta työtaturman tai ammattitaudin perusteella.

97 a §. *Korvauksen maksaminen työnantajalle ja sairauskassalle.* Ehdotettava säännös olisi uusi ja siinä säädettäisiin tämän lain mukaisen ansionmenetykskorvauksen jakamisesta työnantajan ja vakuutetun kesken. Säännös koskisi sekä ensimmäisen 28 päivän ajalta maksettavaa ansionmenetykskorvausta että tämän ajankohdan jälkeen maksettavaa korvausta. Säännös koskisi vain 5 §:n mukaisesta pakollisesta vakuutuksesta maksettavia ansionmenetykskorvauksia. Säännöstä sovellettaisiin sekä tilanteeseen, jossa ansionmenetykskorvaus maksetaan välittömästi vahinkotapahtuman jälkeen, että tilanteeseen, jossa ansionmenetykskorvausta maksetaan pidemmän ajan jälkeen vahinkotapahtuman sattumisesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin päiväraha korvauksen maksamisesta työnantajalle ensimmäisen 28 päivän ajalta vahinkopäivää lukuun ottamatta. Päivärahan määrää koskevan 50 §:n mukaan tänä aikana työsuhdetyön ansionmenetykskorvaus määräytyy TYTAL 58 §:n säännösten mukaisesti. Sen 1 momentin mukaan päiväraha on enintään 28 päivän ajalta vahinkopäivästä

lukien sitä lukuun ottamatta saman suuruinen kuin maksettu sairausajan palkka. Pykälän 2 momentin mukaan, jos vahingoittuneelle ei ole maksettu sairausajan palkkaa tai on maksettu vain osa palkasta tai palkka on maksettu lomautuksen tai muun vastaavan syyn vuoksi lyhennetyltä työajalta, päiväraha määrätään sen työansion perusteella, joka vahingoittuneella on ollut lähimmän vahinkopäivää edeltävän yhden tai useamman palkanmaksukauden aikana, joiden kesto on yhteensä lähimpänä 28 päivää. Jos työsuhde on jatkunut tätä lyhyemmän ajan, käytetään työsuhteen aikana saatua työansiota. Pykälän 3 momentin mukaan, jos vahingoittunut on kahdessa tai useammassa työsuhteessa, päiväraha määrätään erikseen jokaisen työsuhteen perusteella. Näin myös MATAL:n mukainen korvaus yllä mainitulta ajalta määritetään vahinkotapahtumahetkellä palkkaa maksaneiden työnantajien osalta kunkin osalta erikseen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaankin säädettäväksi, että 50 §:n mukainen ansionmenetykskorvaus edellä mainitulta ajalta maksetaan yhdelle tai useammalle työnantajalle enintään vastaavalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Pykälän 2 momentissa säänneltäisiin ansionmenetykskorvauksen jakamisesta työnantajan maksuman palkan ja vahingoittuneen tämän lain mukaisen vuosityöansion suhteessa, kun on kysymys ansionmenetykskorvauksen maksamisesta 28 päivän jälkeiseltä ajalta. Tällöin ansionmenetykskorvaus perustuu aina vuosityöansioon. Jaettaessa ansionmenetykskorvausta työnantajan ja vahingoittuneen välillä, vuosityöansioon huomioitaisiin tämän lain mukainen maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työn vuosityöansio sekä lisäksi 63 §:n 3 momentin nojalla tämän lain mukaiseen vuosityöansioon mukaan laskettava mahdollisen TYTAL 188—190 §:n mukaisen vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansio. Näin siksi, koska kysymys on MATAL:n mukaan vakuutetun toiminnasta, jossa ansionmenetykskorvauksella pyritään korvaamaan työkyvyttömyydestä aiheutuva ansionmenetyks kaikkien vakuutettujen toimintojen osalta. Tämä ehdotetaan tehtäväksi siten, että ansionmenetykskorvauksen maksuajankohtana tämän lain mukaisesti vakuutettu vuosityöansio rinnastettaisiin työnantajan maksamaan palkkaan. Vastaavasti meneteltäisiin mahdollisen ansionmenetykskorvauksen maksuajankohtana voimassa olevan TYTAL 188—190 §:n mukaisesti vakuutetun vuosityöansion osalta. Jaossa huomioon otettava vuosityöansio määritettäisiin jakohetkellä voimassa olevan MATAL:n mukaisen tai TYTAL 188—190 §:n mukaisen vuosityöansion perusteella käyttäen vahinkotapahtumahetken vuosityöansioiden sijaan jakohetkellä voimassa olevaa vuosityöansiota. Jaossa voisi olla mukana pakollisesti vakuutetun MATAL toiminnan vuosityöansio 61 §:ssä tarkoitetulla tavalla tai mikäli vakuutus olisi vahinkohetken jälkeen maatalousyrittäjällä muuttunut vapaaehtoiseksi, MATAL 117 §:n mukainen vuosityöansio, koska korvaus perustuu alun perin pakolliseen vakuutuksen ja tällöin otetaan huomioon ansionmenetyks kaikkista MATAL:n ja muiden lakien mukaan vakuutetusta toiminnasta jakohetkellä.

Ansionmenetykskorvaus jaettaisiin vahingoittuneen ja palkkaa maksaneiden työnantajien välillä samalta ajalta työnantajien maksamien palkkojen, MATAL:n mukaan vakuutetun vuosityöansion ja TYTAL 188—190 §:n mukaan vakuutetun vuosityöansion suhteessa. Vahingoittunut saisi jaossa MATAL:n ja TYTAL:n nojalla vakuutetun suhteellisen osuuden ja kukin työnantaja edellä selostetulla tavalla lasketun suhteellisen osuuden ansionmenetykskorvauksesta kuitenkin enintään maksamansa palkan määrään saakka. Jaettavan ansionmenetykskorvauksen määrässä voi tällöin olla mukana myös ansionmenetykskorvaus sellaisista vuosityöansiossa mukana olevista työsuhteansioista, joissa työnantaja ei ole maksanut sairausajan palkkaa.

Työkyvyttömyysajalta maksettu palkka ja maksuajankohtana MATA-vakuutettu ansio sekä mahdollinen TYTAL 188—190 §:n mukaisen vakuutuksen vuosityöansio olisi muutettava samaan aikayksikköön osuuksien laskemista varten siten, että muuntamisen yhteydessä kuukaudessa katsottaisiin olevan aina 30 päivää. Palkan kanssa samalta ajalta maksettava ansionmenetykskorvaus jaettaisiin lähtökohtaisesti käsitellyssä olevan yhdenjaksoisen työkyvyttömyysjakson ensimmäinen päivän tilanteen perusteella. Mikäli jaon perustana olevissa seikoissa kuten

esimerkiksi palkan määrässä tai yritystoiminnan työtuloissa tai ansionmenetykskorvauksen määrässä tapahtuisi muutoksia (päiväraha muuttuu tapaturmaeläkkeeksi/ työkyvyttömyysprosentti muuttuu) käsiteltävän työkyvyttömyysjakson sisällä, jakso jaettaisiin osiin ja jako tehtäisiin kunkin osuuden osalta erikseen.

Edellä selostettu laskentatapa ottaisi huomioon MATAL-vakuutetussa toiminnassa tapahtuneet muutokset vahinkotapahtumahetken jälkeen, koska sairausajan palkan maksamista työnantajalle koskevaa säännöstä sovelletaan sekä välittömästi tapaturman sattumisen jälkeen sattuneisiin vahinkotapahtumiin että myös niihin tilanteisiin, joissa ansionmenetykskorvausta maksetaan useiden vuosien jälkeen vahinkotapahtuman sattumisesta. MATAL:n mukainen toiminta ja TYTAL:n mukaan vakuutettu yrittäjätoiminta olisivat jaossa mukana aina vain niissä tilanteissa, kun ansionmenetykskorvauksen maksuajankohtana niistä olisi MATAL:n tai TYTAL 188—190 §:n mukainen työajan vakuutus voimassa. Maksuajankohdalla tarkoitettaisiin ajankohtaa, josta lukien ansionmenetykskorvausta maksetaan. Silloin kun olisi kysymys äskettäin sattuneesta vahingosta, jaossa olisi mukana todennäköisesti sama MATAL:n mukainen vuosityöansio kuin korvauksen perusteen olevassa vuosityöansiossa. Mikäli ansionmenetykskorvauksen maksuajankohta ajoittuisi useita vuosia vahinkotapahtuman sattumisen jälkeen, käytettäisiin korvauksen perusteena maksuhetken mukaista MATAL vuosityöansiota vahinkotapahtumahetken vuosityöansion sijaan. Jos työsuhdetyön osuus olisi suurempi kuin aikanaan vahinkohetken sattumisaikajankohtana, jaossa työsuhdetyön osuus ansionmenetykskorvausta jaettaessa olisi suurempi tai päinvastoin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä tilanteista, joissa korvausta ei makseta täyden 100 %:n työkyvyttömyyden perusteella. Tällöin ansionmenetykskorvausta jaettaessa olisi huomioitava myös ansionmenetykskorvauksen määrään vaikuttavat vakuutuslaitoksen arvioimat työkyvyttömyysprosentit kuhunkin työhön. Työkyvyttömyysprosentti on määritettävä jokaisen työsuhteen ja niihin rinnastettavan MATAL- tai TYTAL-vakuutetun työn osalta erikseen. Ansionmenetykskorvaus jaettaisiin vahingoittuneen ja palkkaa maksaneen työnantajan välillä samalta ajalta työnantajan maksamien palkkojen, MATAL:n mukaan vakuutetun vuosityöansion ja TYTAL 188—190 §:n mukaan vakuutetun vuosityöansion suhteessa. Kutakin ansiolähdettä painotettaisiin jaossa kyseiseen työhön määritellyllä työkyvyttömyysprosentilla. Jakoa varten vuosityöansiot ja palkka muutettaisiin samaan aikayksikköön. Silloin kun aikayksikkönä on kuukausi, kuukaudessa katsottaisiin olevan 30 päivää.

Pykälän 4 momentin mukaan, jos MATAL:n mukainen työajan vakuutus ei olisi enää voimassa maksuajankohtana eikä voimassa olisi myöskään TYTAL 188—190 §:n mukaista vapaaehtoista työajan vakuutusta, ansionmenetykskorvauksesta maksettaisiin työnantajalle enintään työnantajan maksaman palkan osuus noudattaen, mitä TYTAL 139 §:n 1 momentissa säädetään. Säännöstä sovellettaisiin niissä tilanteissa, joissa henkilö ei olisi enää vakuutettu MATAL:n mukaan pakollisella tai vapaaehtoisella työajan vakuutuksella. Kysymys on usein tilanteesta, jolloin vahinkotapahtuman sattumisesta on aikaa ja vanhempi vamma aiheuttaa työkyvyttömyysjakson. Mikäli pakollista vakuutusta ei olisi voimassa sen vuoksi, ettei sitä oltu vielä vahvistettu vahinkotapahtumahetkellä, mutta se vahvistettaisiin myöhemmin ja otettaisiin MATAL 61 §:n mukaisesti mukaan hänen vuosityöansioonsa, noudatettaisiin 2 momentin säännöksiä jaosta. Mikäli kyseisen maksuajankohtana olisi vain TYTAL 188—190 §:n mukainen vakuutus, otettaisiin vain se huomioon jaossa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin MATAL:n mukaisena kuntoutuksena korvatun ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2007) 70 §:ssä tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella palkkaa maksaneen työnantajan oikeudesta saada osuus ansionmenetykskorvauksesta

enintään maksetun palkan määrään saakka. Tällaisen työnantajan oikeus saada osuus ansionmenetykskorvauksesta määräytyisi vastaavalla tavalla kuin on ehdotettu säännöksen 1–4 momentissa.

Pykälän 6 momentissa todettaisiin, että mitä 1–4 momentissa säädetään työnantajasta, sovelletaan myös vakuutuskassalaissa tarkoitettuun sairauskassaan sen maksaessa etuutta, joka vastaa 1 momentissa tarkoitettua palkkaa.

Pykälän 7 momentissa todettaisiin, että jos työnantaja on laissa säädetyn tai sopimukseen perustuvan velvollisuuden nojalla maksanut työntekijän sairaanhoitokustannuksia, tämän lain mukainen korvaus näistä sairaanhoitokustannuksista maksetaan työnantajalle.

Edellä 5–7 momentteihin ehdotetut säännökset vastaavat periaatteiltaan MATAL 97 §:n 1 momentin 1 kohdassa viitatus TYTAL 139 §:n 2–4 momentin säännöksiä ottaen kuitenkin huomioon pykälän 1–4 momenttiin ehdotetut säännökset korvauksen jakamisesta eri tilanteissa.

98 §. Korvausten maksamisen etusijajärjestys. Pykälän 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ehdotetun 97 §:n 2 momentin nojalla maksettavasta korvauksesta. Kysymyksessä on sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain (118/1991) mukainen päiväraha sairausvakuutuslain mukaiselta omavastuujalta, jonka toimeenpanosta Mela huolehtii. Etusijajärjestyksen nykyiset kohdat 4–11 siirtyisivät muutoksen myötä kohdiksi 5–12.

Lisäksi etusijajärjestyksen uuden 5 kohdan viittaussäännös TYTAL 139 §:n säännökseen muutettaisiin viittaukseen tämän lain ehdotettavaan uuteen 97 a §:ään, jossa jatkossa säädettäisiin tämän lain mukaisen korvauksen maksamisesta työnantajalle ja sairauskassalle.

117 §. Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansio. MATAL 114 §:n 2 momentin mukaan vapaaehtoiseen vakuutukseen sovelletaan pakollista vakuutusta koskevia säännöksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin edellä mainitusta johtuen uusi virke, jonka mukaan vapaaehtoisen työajan vakuutuksen perusteella maksettavaan ansionmenetykskorvaukseen ei sovellettaisi ehdotettavaa 97 a §:n säännöstä korvauksen maksamisesta työnantajalla ja sairauskassalle. Säännös koskee vain maatalousyrittäjiä sillä apurahansaajilla ei ole oikeutta saada MATAL:n mukaista työajan vapaaehtoista työtapaturma- ja ammattitautivakuutusta.

126 §. Vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, johon ehdotetaan otettavaksi vastaava säännös kuin 117 §:n 2 momentissa, koska myös vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio perustuu ainoastaan MATAL:n mukaan vakuutettuun maatalousyrittäjätoimintaan tai apurahalla työskentelyyn.

143 §. Lainvoimaisen päätöksen oikaisu. Pykälän sanamuotoa muutettaisiin siten, että sen alusta poistettaisiin maininta Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksesta, jolloin säännös koskisi myös tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakuntaa ja vakuutusoikeutta siten kuin on ollut tarkoituskin, kun säännöksessä on viitattu TYTAL 245 §:n säännökseen.

144 §. Lainvoimaisen päätöksen poistaminen. Pykälän sanamuotoa muutettaisiin siten, että sen alusta poistettaisiin maininta Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksesta, jolloin lainvoimaisen päätöksen poistamista koskeva säännös koskisi myös tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakuntaa ja vakuutusoikeutta siten kuin on ollut tarkoituskin, kun säännöksessä on viitattu TYTAL 246 §:n säännökseen.

6.2 Työtapaturma- ja ammattitautilaki

142 a §. *Takautuvan korvauksen maksaminen Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle.* Pykälä on uusi ja se olisi vastaava mitä tässä esityksessä ehdotetaan lisättäväksi maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 97 §:ään. Uusi säännös koskisi tilannetta, jossa vahingoittuneelle on jo ehditty myötää sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain (118/1991) mukainen korvaus saman työkyvyttömyyden perusteella ja samalta ajalta kuin hänelle tulisi myönnettäväksi takautuvasti tämän lain mukainen ansionmenetyskorvaus työtapaturman ja ammattitaudin perusteella ja korvauksessa huomioidaan myös ansionmenetyskorvaus maatalousyrittäjätoiminnasta tai apurahansaajan työstä. Tällöin vakuutuslaitos voisi vähentää suoraan takautuvasti myöntämästään ansionmenetyskorvauksesta edellä mainitun lain mukaisen korvauksen siltä osin, kuin se vastaa kyseessä olevan korvauksen määrää. Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain 4 §:n mukaan henkilöllä ei ole oikeutta mainitun lain mukaiseen korvaukseen, jos hän saa saman työkyvyttömyyden perusteella samalta ajalta työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla sellaista korvausta, jonka suuruutta määrättäessä otetaan huomioon maatalousyrittäjätoiminnasta saadut ansiot.

145 §. *Korvausten maksamisen etusijajärjestys.* Pykälän 1 momentin 3 kohtaan ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ehdotetun 142 a §:n nojalla maksettavasta korvauksesta vastaavin perustein mitä tässä esityksessä ehdotetaan maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 98 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta. Etusijajärjestyksen nykyiset kohdat 3–9 siirtyisivät muutoksen myötä kohdiksi 4–10.

153 § *Korvausasian siirtäminen Tapaturmavakuutuskeskukselle vakuutusyhtiön viivästymisen johdosta.* Pykälää täsmennettäisiin siten, että korvausasia siirtyisi hakemuksesta Tapaturmavakuutuskeskukselle myös tilanteissa, joissa päätös on annettu ajallaan, mutta päätökseen perustuva maksu ei ole tapahtunut 135 §:ssä säädetyllä tavalla. Käytännössä näillä tilanteilla tarkoitettaisiin jatkuvana maksettavia korvauksia, joiden maksuajoista on säädetty 135 §:n 2 momentissa. Mikäli jatkuvana maksettavaa korvausta ei ole maksettu mainitussa pykälässä säädetyllä tavalla, korvausasia ei nykyisen pykälän sanamuodon mukaan siirry Tapaturmavakuutuskeskukselle, jos itse päätös toistuvina suorituksina maksettavasta korvauksesta on annettu ajallaan. Ehdotetun muutoksen myötä korvausasian käsittely siirtyisi hakemuksesta Tapaturmavakuutuskeskukselle, mikäli korvausta ei olisi maksettu 135 §:ssä säädetyllä tavalla. Käytännössä korvausasian käsittely tällaisessa tilanteessa tarkoittaisi, että Tapaturmavakuutuskeskus huolehtisi vakuutusyhtiön sijaan korvauksen maksamisesta.

Tilanne, jossa korvausta ei ole maksettu säädetyllä tavalla ajallaan, voi johtua mistä vain ja olla luonteeltaan tilapäistä tai toistuvaa. Syy voi olla esimerkiksi vakuutusyhtiön maksukyvyttömyystilanteessa, jossa korvausvastuu ei ole vielä 230 §:n 4 momentin nojalla siirtynyt Tapaturmavakuutuskeskukselle. Tilanne voi aiheutua esimerkiksi silloin, kun ulkomainen vakuutusyhtiö asetetaan selvitystilaan tai konkurssiin ja vakuutusyhtiön kotipaikan lainsäädäntö estää väliaikaisesti korvauksen maksamisen selvitystilan tai konkurssin johdosta. Myös erittäin vakava ja pitkäkestoinen tietojärjestelmäongelma saattaisi synnyttää mainitun kaltaisen tilanteen. Käytännössä tällaisia tilanteita ei vielä ole ollut.

Vakuutusyhtiön on 155 §:n nojalla maksettava Tapaturmavakuutuskeskukselle takaisin sille viivästyneen asian käsittelystä aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sekä sen maksamat korvaukset ja täyskustannusmaksut. Mikäli korvausvastuu on siirtynyt Tapaturmavakuutuskeskukselle vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin johdosta, Tapaturmavakuutuskeskuksen oikeudesta saada maksamansa korvaukset säädetään 230 §:n 4 momentissa.

6.3 Laki sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle

9 §. Lain 9 §:ään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka nojalla Mela voisi oikaista jo antamansa korvauspäätöksen tilanteessa, jossa myöhemmin käy ilmi, että henkilölle on myönnetty takautuvasti 4 §:ssä tarkoitettu tämän lain mukaisen korvauksen estävä etuus. Mela voisi tällaisessa tilanteessa ilman päätöksen poistamista tai asianomaisen suostumusta oikaista antamansa päätöksen ja ratkaista asian uudelleen. Asian uudelleen ratkaiseminen edellyttää aina uuden päätöksen antamista ja tähän päätökseen saa hakea muutosta siten kuin tämän lain 8 §:ssä ja edellä 1–3 momentissa todetaan.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2021. Vakuutuslainsäädännössä ja siten myös lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa vahinkojen korvaamiseen sovelletaan vakiintuneesti vahinkotapahtuman sattumisajankohdan mukaista lainsäädäntöä. Korvaamista koskevien säännösten takautuvat soveltaminen on mahdollista vain hyvin painavista syistä. Takautuvat soveltaminen ei lähtökohtaisesti mahdollista vahingoittuneiden yhdenvertaista kohtelua, eikä se täytä korvausvastuun ja korvausten rahoitukseen liittyvää ennakoitavuuden edellytystä. Näin ollen lakiehdotuksissa 1 ja 2 ennen ehdotettujen lakien voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapahtumiin sovellettaisiin ehdotettujen lakien voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Vaikka vahingosta maksettavat etuudet määräytyvätkin vahingon tapahtumahetken lainsäädännön perusteella, korvausmenettelyä koskevia säännöksiä voidaan säätää sovellettavaksi myös takautuvasti vahingoittuneiden oikeusturvan parantamiseksi. Tämän vuoksi ylimääräistä muutoksenhakua ja oikaisumenettelyä koskevat menettelylliset muutokset on perusteltua ulottaa koskemaan myös ennen lain voimaantuloa sattuneita vahinkotapahtumia.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 12 §:n 1 momentin 4 kohta, 60 §:n 2 momentti, 61 §:n 3 momentti, 64 §:n 1 momentti, 97 §, 98 §:n 1 momentti, 117 §:n 2 momentti sekä 143 ja 144 §, sellaisina kuin niistä ovat 97 § ja 98 §:n 1 momentti laissa 1274/2016, sekä
lisätään lakiin uusi 97 a § ja 126 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

12 §

Korvausvelvollisuus ja vakuutus

Vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että vahinkotapahtuma on sattunut:

4) 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle henkilölle, joka tulee työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaiseen toistaiseksi myönnettyyn täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen, täyden tai osittaisen työkyvyttömyyden perusteella myönnettyyn kuntoutustukeen tai osittaisen työkyvyttömyyden perusteella toistaiseksi myönnettyyn osatyökyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi ja vahinkotapahtuma on sattunut ennen kuin 30 päivää on kulunut siitä, kun hän sai tiedon eläkelaitoksen tai muutoksenhakuelimen eläkkeen myöntämistä koskevasta päätöksestä; jollei muuta näydetä, hänen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, jona päätös on postitettu hänen ilmoittamaan osoitteeseen.

60 §

Päätoimisen opiskelun estyminen

Jos 1 momentin nojalla maksetaan päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, opiskelun aikaisen muun kuin tämän lain mukaisesti vakuutetun työn ansioiden menetystä ei erikseen korvata.

61 §

Maatalousyrittäjän ja apurahaansaajan vuosityöansio

Edellä 12 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun maatalousyrittäjän tai apurahansaajan vuosityöansio määrätään maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti työtulon vahvistamiselle tai tar-

kistamiselle säädettyjä perusteita noudattaen. Mainitun momentin 4 kohdassa tarkoitetun maatalousyrittäjän tai apurahansaajan vuosityöansiota määritettäessä ei oteta huomioon mainitussa lainkohdassa tarkoitetulla päätöksellä myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä eikä vahingoittuneen henkilön maatalousyrittäjän eläkelain mukaiseen vakuutukseen tai 63 §:n 3 momentissa tarkoitettuun vakuutukseen sen johdosta tehtäviä takautuvia muutoksia.

64 §

Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio

Työtapaturma- ja ammattitautilain 76 §:n 1 momentissa tarkoitetun päätoimisesti ammattiin opiskelevan vahingoittuneen vuosityöansiossa otetaan tämän lain 61 §:n mukaisen vuosityöansion lisäksi huomioon työtapaturma- ja ammattitautilain mainitun lainkohdan mukaan määrätty vuosityöansio vahinkopäivää seuraavan 28 päivän jälkeen.

97 §

Korvauksen maksaminen muulle kuin vahingoittuneelle

Korvauksen maksamisessa on noudatettava, mitä:

- 1) työtapaturma- ja ammattitautilain 140 §:ssä säädetään takautuvan korvauksen maksamisesta eläkelaitokselle;
- 2) työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:ssä säädetään takautuvan korvauksen maksamisesta työttömyysetuuden ajalta työttömyyskassalle ja Kansaneläkelaitokselle;
- 3) työtapaturma- ja ammattitautilain 142 §:ssä säädetään muun takautuvan korvauksen maksamisesta Kansaneläkelaitokselle;
- 4) työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:ssä säädetään korvauksen maksamisesta kunnalle, Kansaneläkelaitokselle tai sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaiselle toimielimelle.

Jos vahingoittunut on saanut sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) mukaista korvausta saman työkyvyttömyyden perusteella ja samalta ajalta, jolta hänelle on myönnetty takautuvasti tämän lain mukaista ansionmenetykskorvausta työtapaturman tai ammattitaudin perusteella, tämän lain mukainen ansionmenetykskorvaus on maksettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain mukaisen korvauksen määrää.

97 a §

Korvauksen maksaminen työnantajalle ja sairauskassalle

Jos vakuutuslaitos on myöntänyt vahingoittuneelle ansionmenetykskorvausta ja yksi tai useampi työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa, 50 §:n 1 momentin mukaan määräytyvä ansionmenetykskorvaus työsuhdetyöstä vahinkotapahtuman sattumista seuraavan 28 päivän ajalta maksetaan enintään samalta ajalta maksetun palkan määrällisenä kullekin palkkaa maksaneelle työnantajalle.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun ajanjakson jälkeen ansionmenetykskorvaus samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa maksaneen yhden tai useamman työnantajan ja vahingoittuneen välillä jaetaan maksettujen palkkojen sekä tämän lain mukaan vakuutetun vuosityöansion

ja 63 §:n 3 momentissa tarkoitetun vakuutuksen vuosityöansion suhteessa. Jakoa varten maksettu palkka ja edellä tarkoitetut vuosityöansiot muutetaan päiväkohtaiseksi ansioksi siten, että kuukaudessa katsotaan olevan 30 päivää ja jako tehdään käsittelyssä olevan työkyvyttömyysjakson ensimmäisen päivän tilanteen mukaisena. Korvaus maksetaan työnantajalle kuitenkin aina enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos 2 momentissa tarkoitettua korvausta maksetaan osittaisen työkyvyttömyyden perusteella, otetaan korvausta jaettaessa huomioon vahingoittuneen tämän lain mukaisesti arvioitu työkyvyn heikentyminen kunkin työn osalta.

Jos 2 momentissa tarkoitettuna maksuajankohtana vahingoittuneella ei ole enää voimassa 5 §:n tai 117 §:n mukaista vakuutusta eikä 63 §:n 3 momentissa tarkoitettua vakuutusta, noudatetaan 2 ja 3 momentin sijasta, mitä työtaturma- ja ammattitautilain 139 §:n 1 momentissa säädetään.

Työnantajalla, joka on maksanut vahingoittuneelle palkkaa tämän lain mukaisena kuntoutuksena korvatus ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 70 §:ssä tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella, on oikeus saada vastaavalta ajalta vahingoittuneelle myönnetty ansionmenetykskorvaus enintään sanotun palkan määrään saakka. Tällöin noudatetaan, mitä 1–4 momentissa säädetään.

Mitä 1–4 momentissa säädetään työnantajasta, sovelletaan myös vakuutuskassalaisissa (1164/1992) tarkoitettuun sairauskassaan sen maksaessa etuutta, joka vastaa 1 momentissa tarkoitettua palkkaa.

Jos työnantaja on laissa säädetyn tai sopimukseen perustuvan velvollisuuden nojalla maksanut työntekijän sairaanhoitokustannuksia, tämän lain mukainen korvaus näistä sairaanhoitokustannuksista maksetaan työnantajalle.

98 §

Korvausten maksamisen etusijajärjestys

Jos korvaus on tämän tai muun lain nojalla maksettava muulle kuin sille, jolle se on tämän lain perusteella myönnetty, ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella, toimielimellä tai muulla taholla on siihen oikeus, korvaus maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

- 1) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle 112 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla maksamattomina vakuutusmaksuina;
 - 2) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle sen aiheuttomasti maksama korvaus 145 §:n nojalla;
 - 3) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 2 §:n ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 22 §:n nojalla;
 - 4) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle 97 §:n 2 momentin nojalla;
 - 5) työnantajalle ja sairauskassalle 97 a §:n ja valtiolle palkkaturvalain (866/1998) 16 §:n nojalla;
 - 6) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle 112 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan nojalla maksamattomina vakuutusmaksuina;
 - 7) työttömyyskassalle työtaturma- ja ammattitautilain 141 §:n ja Kansaneläkelaitokselle työtaturma- ja ammattitautilain 141 tai 142 §:n nojalla;
 - 8) eläkelaitokselle työtaturma- ja ammattitautilain 140 §:n nojalla;
 - 9) Kansaneläkelaitokselle työtaturma- ja ammattitautilain 143 §:n 3 momentin nojalla;
 - 10) kunnalle työtaturma- ja ammattitautilain 143 §:n nojalla;
 - 11) Kansaneläkelaitokselle opintotukilain (65/1994) 28 §:n nojalla;
 - 12) ulosottoviranomaiselle ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 2 §:n nojalla.
-

117 §

Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansio

Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansioon ei sovelleta, mitä 61 ja 63—66 §:ssä säädetään. Vuosityöansio tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella. Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen perusteella maksettavaan ansionmenetykskorvaukseen ei sovelleta, mitä 97 a §:ssä säädetään.

126 §

Vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio

Vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavaan ansionmenetykskorvaukseen ei sovelleta, mitä 97 a §:ssä säädetään.

143 §

Lainvoimaisen päätöksen oikaisu

Lainvoimaisen päätöksen oikaisussa noudatetaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 245 §:ssä säädetään.

144 §

Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Tämän lain nojalla annetun lainvoimaisen päätöksen poistamisessa noudatetaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 246 §:ssä säädetään lainvoimaisen päätöksen poistamisesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .
Tämän lain 143 ja 144 §:ää sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapahtumiin.

2.

Laki

työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 145 ja 153 §, sellaisena kuin niistä on 145 § laissa 1273/2016, sekä
lisätään lakiin uusi 142 a § seuraavasti:

142 a §

Takautuvan korvauksen maksaminen Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle

Jos vahingoittunut on saanut sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) mukaista korvausta saman työkyvyttömyyden perusteella ja samalta ajalta, jolta hänelle on myönnetty takautuvasti tämän lain mukaista ansionmenetyskorvausta työtapaturman tai ammattitaudin perusteella ja korvauksessa on huomioitu myös ansionmenetys maatalousyrittäjätoiminnasta tai apurahansaajan työstä, vakuutuslaitoksen on maksettava tämän lain mukainen ansionmenetyskorvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle sen vaatimuksesta siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua mainitun lain mukaisen korvauksen määrää.

145 §

Korvausten maksamisen etusijajärjestys

Jos korvaus on tämän tai muun lain nojalla maksettava muulle kuin sille, jolle se on tämän lain perusteella myönnetty ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella, toimielimellä tai muulla taholla on siihen oikeus, korvaus maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

- 1) vakuutuslaitokselle sen aiheettomasti maksaman korvauksen 247 §:ssä tarkoitettuna takaisinperintänä;
- 2) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain 12 luvun 2 §:n ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 22 §:n nojalla;
- 3) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle 142 §:n nojalla;
- 4) työnantajalle ja sairauskassalle 139 §:n ja valtiolle palkkaturvalain 16 §:n nojalla;
- 5) työttömyyskassalle 141 §:n ja Kansaneläkelaitokselle 141 tai 142 §:n nojalla;
- 6) eläkelaitokselle 140 §:n nojalla;
- 7) Kansaneläkelaitokselle 143 §:n 3 momentin nojalla;
- 8) kunnalle 143 §:n nojalla;
- 9) Kansaneläkelaitokselle opintotukilain 28 §:n nojalla;
- 10) ulosottoviranomaiselle ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 2 §:n nojalla.

153 §

Korvausasian siirtäminen Tapaturmavakuutuskeskukselle vakuutusyhtiön viivästymisen johdosta

Jos vakuutusyhtiö ei ole aloittanut korvausasian selvittämistä 119 §:ssä säädettyssä ajassa tai antanut päätöstä 127 §:ssä säädettyssä ajassa tai maksanut päätökseensä perustuvaa korvausta 135 §:ssä säädetyllä tavalla, vahingoittunut tai hänen edunsaajansa voi tehdä hakemuksen Tapaturmavakuutuskeskukselle korvausasian siirtämisestä sen käsiteltäväksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .

3.

Laki

sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118 /1991) 9 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 882/2015, uusi 4 momentti seuraavasti:

9 §

Jos maatalousyrittäjälle on myönnetty tämän lain mukainen korvaus ja myöhemmin ilmenee, että hänelle on myönnetty myös 4 §:ssä tarkoitettu korvaus, Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta oikaista antamansa päätöksen ja ratkaista asian uudelleen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

Helsingissä 15.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen

1.

Laki

maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 12 §:n 1 momentin 4 kohta, 60 §:n 2 momentti, 61 §:n 3 momentti, 64 §:n 1 momentti, 97 §, 98 §:n 1 momentti, 117 §:n 2 momentti sekä 143 ja 144 §, sellaisina kuin niistä ovat 97 § ja 98 §:n 1 momentti laissa 1274/2016, sekä

lisätään lakiin uusi 97 a § ja 126 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

12 §

Korvausvelvollisuus ja vakuutus

Korvausvelvollisuus ja vakuutus

Vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että vahinkotapahtuma on sattunut:

Vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että vahinkotapahtuma on sattunut:

4) edellä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle henkilölle, joka tulee maatalousyrittäjän eläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi ja joka ei työkyvyttömyytensä johdosta enää ole vakuuttamisvelvollinen, jos vahinkotapahtuma on sattunut ennen kuin 30 päivää on kulunut siitä, kun hän sai tiedon eläkelaitoksen tai muutoksenhakuelimen eläkkeen myöntämistä koskevasta päätöksestä; jollei muuta näytetä, hänen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, jona päätös on postitettu hänen ilmoittamaan osoitteeseen.

4) 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle henkilölle, joka tulee *työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien* mukaiseen *toistaiseksi myönnettyyn täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen, täyden tai osittaisen työkyvyttömyyden perusteella myönnettyyn kuntoutustukeen tai osittaisen työkyvyttömyyden perusteella toistaiseksi myönnettyyn osatyökyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi ja vahinkotapahtuma on sattunut* ennen kuin 30 päivää on kulunut siitä, kun hän sai tiedon eläkelaitoksen tai muutoksenhakuelimen eläkkeen myöntämistä koskevasta päätöksestä; jollei muuta näytetä, hänen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, jona päätös on postitettu hänen ilmoittamaan osoitteeseen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

60 §

60 §

Päätoimisen opiskelun estyminen

Päätoimisen opiskelun estyminen

Jos 1 momentin nojalla maksetaan päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, opiskelun aikaisen työn ansioiden menetystä ei erikseen korvata.

Jos 1 momentin nojalla maksetaan päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, opiskelun aikaisen muun kuin tämän lain mukaisesti vakuutetun työn ansioiden menetystä ei erikseen korvata.

61 §

61 §

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vuosityöansio

Maatalousyrittäjän ja apurahaansaajan vuosityöansio

Edellä 12 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettun maatalousyrittäjän tai apurahansaajan vuosityöansio määrätään maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti työtulon vahvistamiselle tai tarkistamiselle säädettyjä perusteita noudattaen.

Edellä 12 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun maatalousyrittäjän tai apurahansaajan vuosityöansio määrätään maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti työtulon vahvistamiselle tai tarkistamiselle säädettyjä perusteita noudattaen. Mainitun momentin 4 kohdassa tarkoitettun maatalousyrittäjän tai apurahansaajan vuosityöansiota määritettäessä ei oteta huomioon mainitussa lainkohdassa tarkoitulla päätöksellä myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä eikä vahingoittuneen henkilön maatalousyrittäjän eläkelain mukaiseen vakuutukseen tai 63 §:n 3 momentissa tarkoitettuun vakuutukseen sen johdosta tehtäviä takautuvia muutoksia.

64 §

64 §

Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio

Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio

Työtapaturma- ja ammattitautilain 76 §:n 1 momentissa tarkoitettun päätoimisesti ammattiin opiskelevan vahingoittuneen vuosityöansiossa otetaan tämän lain 61 §:n mukaisen vuosityöansion lisäksi huomioon työtapaturma- ja ammattitautilain mainitun lainkohdan mukaan määrätty vuosityöansio.

Työtapaturma- ja ammattitautilain 76 §:n 1 momentissa tarkoitettun päätoimisesti ammattiin opiskelevan vahingoittuneen vuosityöansiossa otetaan tämän lain 61 §:n mukaisen vuosityöansion lisäksi huomioon työtapa-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

turma- ja ammattitautilain mainitun lainkohdan mukaan määrätty vuosityöansio vahinkopäivää seuraavan 28 päivän jälkeen.

97 §

Korvauksen maksaminen muulle kuin vahingoittuneelle

Korvauksen maksamisessa on noudatettava, mitä:

1) työtapaturma- ja ammattitautilain 139 §:ssä säädetään korvauksen maksamisesta työnantajalle ja sairauskassalle;

2) työtapaturma- ja ammattitautilain 140 §:ssä säädetään takautuvan korvauksen maksamisesta eläkelaitokselle;

3) työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:ssä säädetään takautuvan korvauksen maksamisesta työttömyysetuuden ajalta työttömyyskassalle ja Kansaneläkelaitokselle;

4) työtapaturma- ja ammattitautilain 142 §:ssä säädetään muun takautuvan korvauksen maksamisesta Kansaneläkelaitokselle;

5) työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:ssä säädetään korvauksen maksamisesta kunnalle, Kansaneläkelaitokselle tai sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaiselle toimielmelle.

97 §

Korvauksen maksaminen muulle kuin vahingoittuneelle

Korvauksen maksamisessa on noudatettava, mitä:

1) työtapaturma- ja ammattitautilain 140 §:ssä säädetään takautuvan korvauksen maksamisesta eläkelaitokselle;

2) työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:ssä säädetään takautuvan korvauksen maksamisesta työttömyysetuuden ajalta työttömyyskassalle ja Kansaneläkelaitokselle;

3) työtapaturma- ja ammattitautilain 142 §:ssä säädetään muun takautuvan korvauksen maksamisesta Kansaneläkelaitokselle;

4) työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:ssä säädetään korvauksen maksamisesta kunnalle, Kansaneläkelaitokselle tai sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaiselle toimielmelle.

Jos vahingoittunut on saanut sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) mukaista korvausta saman työkyvyttömyyden perusteella ja samalta ajalta, jolta hänelle on myönnetty takautuvasti tämän lain mukaista ansionmenetyskorvausta työtapaturman tai ammattitaudin perusteella, tämän lain mukainen ansionmenetyskorvaus on maksettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain mukaisen korvauksen määrää.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

97 a §

Korvauksen maksaminen työnantajalle ja sairauskassalle

Jos vakuutuslaitos on myöntänyt vahingoittuneelle ansionmenetykskorvausta ja yksi tai useampi työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa, 50 §:n 1 momentin mukaan määräytyvä ansionmenetykskorvaus työsuhdetyöstä vahinkotapahtuman sattumista seuraavan 28 päivän ajalta maksetaan enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä kullekin palkkaa maksaneelle työnantajalle.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun ajanjakson jälkeen ansionmenetykskorvaus samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa maksaneen yhden tai useamman työnantajan ja vahingoittuneen välillä jaetaan maksettujen vuosityöansion ja 63 §:n 3 momentissa tarkoitettun vakuutuksen vuosityöansion suhteessa. Jakoa varten maksettu palkka ja edellä tarkoitettut vuosityöansiot muutetaan päiväkohtaiseksi ansioksi siten, että kuukaudessa katsotaan olevan 30 päivää ja jako tehdään käsitteilyssä olevan työkyvyttömyysjakson ensimmäisen päivän tilanteen mukaisena. Korvaus maksetaan työnantajalle kuitenkin aina enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos 2 momentissa tarkoitettua korvausta maksetaan osittaisen työkyvyttömyyden perusteella, otetaan korvausta jaettaessa huomioon vahingoittuneen tämän lain mukaisesti arvioitu työkyvyn heikentyminen kunkin työn osalta.

Jos 2 momentissa tarkoitettuna maksuajan kohtana vahingoittuneella ei ole enää voimassa 5 §:n tai 117 §:n mukaista vakuutusta eikä 63 §:n 3 momentissa tarkoitettua vakuutusta, noudatetaan 2 ja 3 momentin sijasta, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 139 §:n 1 momentissa säädetään.

Työnantajalla, joka on maksanut vahingoittuneelle palkkaa tämän lain mukaisena kuntoutuksena korvatun ammatillisesta koulutuk-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sesta annetun lain (531/2017) 70 §:ssä tarkoitettuna oppisopimuskoulutuksen perusteella, on oikeus saada vastaavalta ajalta vahingoittuneelle myönnetty ansionmenetykskorvaus enintään sanotun palkan määrään saakka. Tällöin noudatetaan, mitä 1–4 momentissa säädetään.

Mitä 1–4 momentissa säädetään työnantajasta, sovelletaan myös vakuutuskassalaisissa (1164/1992) tarkoitettuun sairauskassaan sen maksaessa etuutta, joka vastaa 1 momentissa tarkoitettua palkkaa.

Jos työnantaja on laissa säädetyn tai sopimukseen perustuvan velvollisuuden nojalla maksanut työntekijän sairaanhoitokustannuksia, tämän lain mukainen korvaus näistä sairaanhoitokustannuksista maksetaan työnantajalle.

98 §

Korvausten maksamisen etusijajärjestys

Jos korvaus on tämän tai muun lain nojalla maksettava muulle kuin sille, jolle se on tämän lain perusteella myönnetty, ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella, toimielimellä tai muulla taholla on siihen oikeus, korvaus maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

- 1) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle 112 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti maksamattomina vakuutusmaksuina;
- 2) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle sen aiheettomasti maksama korvaus 145 §:n mukaisesti;
- 3) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 2 §:n ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 22 §:n mukaisesti;
- 4) työnantajalle ja sairauskassalle työtapa- turma- ja ammattitautilain 139 §:n ja valtiolle palkkaturvalain (866/1998) 16 §:n mukaisesti;
- 5) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle 112 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisesti maksamattomina vakuutusmaksuina;

98 §

Korvausten maksamisen etusijajärjestys

Jos korvaus on tämän tai muun lain nojalla maksettava muulle kuin sille, jolle se on tämän lain perusteella myönnetty, ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella, toimielimellä tai muulla taholla on siihen oikeus, korvaus maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

- 1) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle 112 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla maksamattomina vakuutusmaksuina;
- 2) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle sen aiheettomasti maksama korvaus 145 §:n nojalla;
- 3) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 2 §:n ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 22 §:n nojalla;
- 4) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle 97 §:n 2 momentin nojalla;
- 5) työnantajalle ja sairauskassalle 97 a §:n ja valtiolle palkkaturvalain (866/1998) 16 §:n nojalla;

Voimassa oleva laki

6) työttömyyskassalle työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:n ja Kansaneläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 141 tai 142 §:n mukaisesti;

7) eläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 140 §:n mukaisesti;

8) Kansaneläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:n 3 momentin nojalla;

9) kunnalle työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:n mukaisesti;

10) Kansaneläkelaitokselle opintotukilain (65/1994) 28 §:n mukaisesti;

11) ulosottoviranomaiselle ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 2 §:n mukaisesti.

Ehdotus

6) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle 112 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan nojalla maksamattomina vakuutusmaksuina;

7) työttömyyskassalle työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:n ja Kansaneläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 141 tai 142 §:n nojalla;

8) eläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 140 §:n nojalla;

9) Kansaneläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:n 3 momentin nojalla;

10) kunnalle työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:n nojalla;

11) Kansaneläkelaitokselle opintotukilain (65/1994) 28 §:n nojalla;

12) ulosottoviranomaiselle ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 2 §:n nojalla.

117 §

Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansio

Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansioon ei sovelleta, mitä 61 ja 63–66 §:ssä säädetään. Vuosityöansio tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertomella.

117 §

Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansio

Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansioon ei sovelleta, mitä 61 ja 63–66 §:ssä säädetään. Vuosityöansio tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertomella. *Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen perusteella maksettavaan ansionmenetykskorvaukseen ei sovelleta, mitä 97 a §:ssä säädetään.*

126 §

Vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio

Vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavaan ansionmenetykskorvaukseen ei sovelleta, mitä 97 a §:ssä säädetään.

HE 181/2020 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

143 §

143 §

Lainvoimaisen päätöksen oikaisu

Lainvoimaisen päätöksen oikaisu

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain lainvoimaisen päätöksen oikaisussa noudatetaan, mitä työtaturma- ja ammattitautilain 245 §:ssä säädetään.

Lainvoimaisen päätöksen oikaisussa noudatetaan, mitä työtaturma- ja ammattitautilain 245 §:ssä säädetään.

144 §

144 §

Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain tämän lain nojalla antaman lainvoimaisen päätöksen poistamiseen noudatetaan, mitä työtaturma- ja ammattitautilain 246 §:ssä säädetään lainvoimaisen päätöksen poistamisesta.

Tämän lain nojalla annetun lainvoimaisen päätöksen poistamisessa noudatetaan, mitä työtaturma- ja ammattitautilain 246 §:ssä säädetään lainvoimaisen päätöksen poistamisesta.

—
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 143 ja 144 §:ää sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapahtumiin.

2.

Laki

työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 145 § ja 153 §, sellaisena kuin niistä
on 145 § laissa 1273/2016, sekä
lisätään lakiin uusi 142 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

142 a §

Takautuvan korvauksen maksaminen Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle

Jos vahingoittunut on saanut sairausvakuutuslain mukaisen omavastuunajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) mukaista korvausta saman työkyttömyyden perusteella ja samalta ajalta, jolta hänelle on myönnetty takautuvasti tämän lain mukaista ansionmenetykskorvausta työtapaturman tai ammattitaudin perusteella ja korvauksessa on huomioitu myös ansionmenetys maatalousyrittäjätoiminnasta tai apurahansaajan työstä, vakuutuslaitoksen on maksettava tämän lain mukainen ansionmenetykskorvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle sen vaatimuksesta siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua mainitun lain mukaisen korvauksen määrää.

145 §

145 §

Korvausten maksamisen etusijajärjestys

Korvausten maksamisen etusijajärjestys

Jos korvaus on tämän tai muun lain nojalla maksettava muulle kuin sille, jolle se on tämän lain perusteella myönnetty ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitok-

Jos korvaus on tämän tai muun lain nojalla maksettava muulle kuin sille, jolle se on tämän lain perusteella myönnetty ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitok-

Voimassa oleva laki

sella, toimitelmällä tai muulla taholla on siihen oikeus, korvaus maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

- 1) vakuutuslaitokselle sen aiheettomasti maksaman korvauksen 247 §:ssä tarkoitettuna takaisinperintänä;
- 2) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain 12 luvun 2 §:n ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 22 §:n nojalla;
- 3) työnantajalle ja sairauskassalle 139 §:n ja valtiolle palkkaturvalain 16 §:n nojalla;
- 4) työttömyyskassalle 141 §:n ja Kansaneläkelaitokselle 141 tai 142 §:n nojalla;
- 5) eläkelaitokselle 140 §:n nojalla;
- 6) Kansaneläkelaitokselle 143 §:n 3 momentin nojalla;
- 7) kunnalle 143 §:n nojalla;
- 8) Kansaneläkelaitokselle opintotukilain 28 §:n nojalla;
- 9) ulosottoviranomaiselle ulosottoaaren (705/2007) 4 luvun 2 §:n nojalla.

153 §

Korvausasian siirtäminen Tapaturmavakuutuskeskukselle vakuutusyhtiön viivästymisen johdosta

Jos vakuutusyhtiö ei ole aloittanut korvausasian selvittämistä 119 §:ssä säädettyssä ajassa tai antanut päätöstä 127 §:ssä säädettyssä ajassa, vahingoittunut tai hänen edunsaajansa voi tehdä hakemuksen Tapaturmavakuutuskeskukselle korvausasian siirtämisestä sen käsiteltäväksi.

Ehdotus

sella, toimitelmällä tai muulla taholla on siihen oikeus, korvaus maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

- 1) vakuutuslaitokselle sen aiheettomasti maksaman korvauksen 247 §:ssä tarkoitettuna takaisinperintänä;
- 2) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain 12 luvun 2 §:n ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 22 §:n nojalla;
- 3) *Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle 142 §:n nojalla;*
- 4) työnantajalle ja sairauskassalle 139 §:n ja valtiolle palkkaturvalain 16 §:n nojalla;
- 5) työttömyyskassalle 141 §:n ja Kansaneläkelaitokselle 141 tai 142 §:n nojalla;
- 6) eläkelaitokselle 140 §:n nojalla;
- 7) Kansaneläkelaitokselle 143 §:n 3 momentin nojalla;
- 8) kunnalle 143 §:n nojalla;
- 9) ulosottoviranomaiselle opintotukilain 28 §:n nojalla;
- 10) ulosottoviranomaiselle ulosottoaaren (705/2007) 4 luvun 2 §:n nojalla.

153 §

Korvausasian siirtäminen Tapaturmavakuutuskeskukselle vakuutusyhtiön viivästymisen johdosta

Jos vakuutusyhtiö ei ole aloittanut korvausasian selvittämistä 119 §:ssä säädettyssä ajassa tai antanut päätöstä 127 §:ssä säädettyssä ajassa *tai maksanut päätökseensä perustuvaa korvausta 135 §:ssä säädetyllä tavalla*, vahingoittunut tai hänen edunsaajansa voi tehdä hakemuksen Tapaturmavakuutuskeskukselle korvausasian siirtämisestä sen käsiteltäväksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .